

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Ὁγδοὺς

Συνδρομὴ ἰτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.—Αἱ συνδρομαὶ ἀρροῦνται ἀπὸ 1 ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶναι ἰτῆσαι:—Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Σταδίου, 6.

16 Σεπτεμβρίου 1879

Σφραγὶς τῆς ἐκτάκτου ἐπιτροπείας τοῦ τῶν Βορείων
Κυκλάδων Τμήματος, ἐν ἔτει 1829.

Ἡ σφραγὶς αὕτη εἶναι βεβαίως ἡ τῆς Ἐκτάκτου ἐπιτροπείας τοῦ τῶν Βορείων Κυκλάδων Τμήματος, τὸ ὁποῖον, κατὰ τὸ Ἰ΄ ψήφισμα (13 Ἀπριλίου 1828) περιελάμβανε τὰς νήσους: Σύραν, Σέριφον, Θερμιά, Τζέαν, Ἀνδρόν, Τήνον, Μύκκωνον καὶ τὰς παρακειμένας νήσους. Καὶ περὶ μὲν τῆς διοικητικῆς διαιρέσεως τοῦ Κράτους εἰς Τμήματα, παραπέμπομεν τὸν ἀναγνώστην εἰς τὰ εἰρημένα ἐν τῷ 183 ἀριθμῷ τῆς Ἑστίας. Περὶ δὲ τῆς σφραγίδος, ἧς ὁ τύπος ὡδε παρετέθη, λέγομεν ὅτι, αὕτη ἀναμφιβόλως ἐπαράχθη κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1829 ἔτους, ἦτοι μετὰ τὴν ἐν Ἀργεῖ Δ' Ἑθνικὴν Συνέλευσιν, ὅτε δηλονότι, κατ' ἀπόφασιν τῆς Συνελεύσεως ἐκείνης, τὸ τῆς Ἀθηνᾶς σύμβολον ἀντικατέστη διὰ τοῦ Φοίνικος. (Βλ. Συλλογὴν Α. Ζ. Μάρουκα, Τόμ. ΙΑ', σελ. 114 καὶ 827-829).

Ἐν Ἀθῆναις, κατ' Αὐγούστον 1879. Α. Ζ. Μ.

Ἡ ἐπομένη περίεργος περιγραφὴ τῶν ἡθῶν καὶ εἰθιμῶν τῶν Ἑσκιμῶν μετεφράσθη ἐπὶ τὸ περιληπτικώτερον ἐκ τῆς Quarterly Review. Σ τ. Δ.

ΕΣΚΙΜΩΝ ΗΘΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ

Οἱ Ἑσκιμῶι κατέχουσιν ἀπεράντους ἐκτάσεις ἐν ταῖς ἀρκτικαῖς χώραις τῆς γῆς. Πρὸς εὐτυχίαν δὲ τῶν κατοίκων αἱ χώραι αὗται οὐδὲν ἔχουσι τὸ δυνάμενον τὰ διεγείρει τὴν ἀπληστίαν τῶν Ἀλεξάνδρων, τῶν Ναπολεόντων καὶ τῶν Γουλιέλμων τοῦ ἡμετέρου πεπολιτισμένου μὲν ἀλλὰ κακοῦ κόσμου. Μέχρι δὲ ἐποχῆς τίνος οὐ μακρὰν ἀφ' ἡμῶν ἀπεχούσης, πᾶν ὅ τι οἱ ἄνθρωποι ἐγίνωσκον περὶ Ἑσκιμῶν, ἠδύνατο νὰ παρασταθῇ ἀπλῶς δι' ἑνὸς καὶ μόνου ἐρωτηματικοῦ σημείου. Πρὸ πεντήκοντα δ' ἔτων μάτην ὁ ἐθνολόγος θὰ ἐξελαργγίζετο κραυγάζων. «Τί ἐστὶν Ἑσκιμῶς;» αἱ κραυγαὶ τοῦ θὰ ἦσαν «φωνὴ βοῶντος ἐν ἐρήμῳ».

Καὶ ἀληθῶς αἱ ὀλίγισται περὶ τῶν δυσμοίρων

ΤΟΜΟΣ Η'—1879.

τούτων εἰδήσεις ἐπήγαζον ἐξ ἀνθρώπων εἴτε ἀμαθῶν εἴτε περὶ πᾶν ἄλλο ἐχόντων καιρὸν νὰ καταγίνωνται ἢ περὶ τὴν συναγωγὴν εἰδήσεων ἀκριβῶν περὶ Ἑσκιμῶν. Διότι οἱ φαλαينوῦνται καὶ οἱ τῶν ἀρκτικῶν χωρῶν περιηγηταὶ ἐρχόμενοι εἰς τὰς χιονίνους καλύβας τῶν Ἑσκιμῶν οὐδὲν ἄλλο ἐζήτουν κατὰ πρῶτον ἢ οἱ μὲν φαλαينوῦνται λίπος φαλαίνης καὶ φώκης, ὅπερ καταβροχθίζουσι μεθ' ὅσης καὶ οἱ Ἑσκιμῶι δρεξέως, οἱ δὲ περιηγηταὶ ἐλεύθερα ὕδατα καὶ δίδουν πρὸς τὰ βορειοδυτικὰ. Τὸ μόνον ἐρώτημα ὅπερ ἐγίνετο πρὸς τοὺς ἰθαγενεῖς ὑπὸ τῶν ἐπισκεπτομένων αὐτοὺς ξένων ἦτο «Ποῦ ὑπάρχουσι φάλαινα; Τίς εἶνε ἡ πρὸς τὸν Βερίγγιον πορθμὸν ὁδός;» Καὶ αἱ μὲν πρὸς τοὺς φαλαينوῦνται διδόμεναι ἀποκρίσεις ἦσαν ἐνίοτε ὠφέλιμοι καὶ ἐπιτυχεῖς, ἀλλ' αἱ πρὸς τοὺς ἐξερευνητὰς τῶν ἀρκτικῶν χωρῶν ἀποκρίσεις καὶ πληροφορίαι περὶ τοῦ ἀν' ὑπάρχει θάλασσα πρὸς τὰ βορειοδυτικὰ, ἦσαν μηδαμιναὶ καὶ τὰ μάλιστα ἀνεπαρεκτεῖς. Ὡστε ἐκ τῆς συναφείας τῶν πεπολιτισμένων φυλῶν καὶ τῶν ἀπολιτίστων οὐδὲν οὐδαμῶς ὠφελήθη ἡ ἐπιστήμη. Ἐγένετο δὲ μόνον γνωστὸν ὅτι οἱ Ἑσκιμῶι εἶνε δεξιότατοι θηρευταὶ ἢ μᾶλλον ἀλιεῖς τῆς φώκης καὶ τῆς φαλαίνης, ὅτι ἀγαπῶσιν ἐξαιρέτως τὸ λίπος τῶν ζώων τούτων καὶ ὅτι δσάκις ἔχουσιν αὐτὸ ἄφθονον, κατακλίνονται ὑπτιοι, ἀνοίγουσι τὸ στόμα, αἱ δὲ γυναῖκες τῶν παραγεμίζουσιν αὐτὸ διὰ τοῦ πολυτίμου τούτου λιχνεύματος, ἐξ οὗ δύνανται νὰ φάγωσι 15 λίτρας καθ' ἡμέραν. Διηγούνται δὲ ὅτι μερὰκιόν τι ἐν διαστήματι εἰκοσιτεσσάρων ὥρων κατεβρόχθισεν 8 1/2 λίτρας κρέατος ἡμιπεπηγότος καὶ ἡμιψημένου, 1 λίτραν καὶ 2 οὐγγίαις ἄρτου καὶ 1 1/2 λίτραν ροφήματος πικτοῦ· ταύτην δὲ ὅλην τὴν μάζαν ἐπότισε διὰ τριῶν ποτηρίων γινέβρας, ἐνὸς ποτηρίου γρόγ καὶ πέντε λίτρων ὕδατος.

Ἐπειδὴ δὲ οἱ Ἑσκιμῶι οὐδέποτε πλύνονται εἰ μὴ σπανιότατα, ἴσως ὅταν ἡ θερμότης ἀναλῇ τοὺς πάγους καὶ τὴν χιόνα τῶν καλυβῶν αὐτῶν, τοσούτον εἶνε ἀκαθαροί, ὥστε δύσκολον ἦτο νὰ ἀνακαλύψῃ τις τὸ ἀληθές χροῶμα τοῦ δέρματος τῶν ὑπὸ τὸ πυκνὸν στρώμα τοῦ λίπους τοῦ καλύπτοντος τὸ πρόσωπόν των.

Καὶ ταῦτα μὲν ἦσαν, ὡς εἵπομεν, ὅλα ὅλα τὰ μέχρι τινὸς γνωστὰ περὶ Ἑσκιμῶν. Ἀλλὰ

βραδύτερα ὅμως γενομένων ἐπιμελῶν ἐρευνῶν κατορθώθη ὥστε νὰ δυνάμεθα σήμερον νὰ ἀποκριθῶμεν εἰς τὴν ἐρώτησιν «τί ἐστὶν Ἑσκιμῶς;» διὰ τῆς παρούσης ἐθνολογικῆς πραγματείας· ἀλλὰ μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρδία, φιλόμουσοι ἀναγνώστριαί, δὲν θὰ σκοτίσωμεν τὰς κεφαλὰς ὑμῶν δι' ἐθνολογικῆς τινος καὶ φιλολογικῆς συζήτησεως, οὐχί· ἐν μόνον ἐπιθυμοῦμεν, νὰ πιστεύσητε εἰς ἡμᾶς, ἀφοῦ ἐκθέσωμεν ὑμῖν τὰ πορίσματα τῶν μέχρι τοῦδε ἐθνολογικῶν μελετῶν.

Οἱ Ἑσκιμῶι λοιπόν, εἶνε τὰ λείψανα τῆς προϊστορικῆς ἐκείνης φυλῆς τῶν κυνηγῶν καὶ τῶν ἀλιέων, ἥτις ἄλλοτε κατέκρινεν ἐπὶ τῶν διαφόρων ἀκτῶν τῆς Εὐρώπης, ὥς οὐ ἐκδιωχθεῖσα ὑπὸ ἐτέρων ἰσχυροτέρων φυλῶν, κατέφυγεν εἰς τὰς ὁπὰς καὶ τὰς γωνίας μέχρι τῶν περάτων τῶν μεγάλων ἡπείρων. Ἡ φυλὴ δὲ αὕτη ἐζήσεν καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ ἐν Γαλλίᾳ καὶ ἐν Γερμανίᾳ καὶ ἐν Δανίᾳ καὶ ἐν Σουηδίᾳ καὶ ἐν Ἰαπωνίᾳ, καταλιπούσα ἔχνη τῆς διαβάσεως αὐτῆς τοὺς ἐν ταῖς χώραις ταύταις ἀνευρισκομένους τάφους, σκεῦη κλπ. Ἐκ τούτων δ' εἶνε οἱ ἐπὶ τῶν ἀποτόμων ἰσπανικῶν ὁρέων σημερινοὶ Βάσκοι, ἐν Σουηδίᾳ οἱ Λάπωνες καὶ Φίννιοι κατὰ μῆκος τῆς ῥωσικῆς ἀκτῆς καὶ ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τοῦ Παγωμένου Ὠκεανοῦ. Δὲν εἶνε δ' εὐκόλον νὰ ὀρισθῇ τίνι τρόπῳ τὸ μέγα τοῦτο μέρος τῆς προϊστορικῆς ταύτης οἰκογενείας εἰσεχώρησε μέχρι τῶν ἄξένων ἐκείνων χωρῶν, ἐνθα εἶνε γνωστὸν τὴν σήμερον διὰ τοῦ ὀνόματος τῶν Ἑσκιμῶν. Ὅπως δὴ ποτε ὅμως πιθανότατα ὑπῆρξαν ἐν ταῦθα ἐξ ἀμνημονεύτων χρόνων καὶ δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ὄντως αὐτόχθονες καὶ τέκνα τῆς γῆς ἢ μᾶλλον εἰπεῖν τῶν πάγων αὐτῶν καὶ τῶν χιόνων. Ἀλλ' εἴτε αὐτόχθονες εἴτε μὴ, εἶνε κλάδος μεγάλης οἰκογενείας φέροντες τὴν μερίστην τῆς καταγωγῆς τῶν ἀπόδειξιν ἐν τῇ γλώσσῃ τῶν, ἥτις πλείστην ἔχει συγγένειαν πρὸς τὴν λαπωνικὴν, τὴν βασιλικὴν, τὴν οὐγγρικὴν καὶ τὴν τουρκικὴν.

Ἐκ τούτων ὁ ἀναγνώστης βλέπει εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὅτι οἱ Ἑσκιμῶι οὗτοι οἱ ὑπὸ τῶν χιόνων καὶ τῶν πάγων περιτετειχισμένοι, καὶ καταδικασμένοι εἰς ἐξ ὅλων μὴνῶν συνεχῆ νύκτα κατ' ἔτος, οἱ οὐδενὸς ἄλλου πράγματος ἔχοντες χρεῖαν ἢ τοῦ λίπους τῆς φαλαίνης, καὶ ὧν ἡ ὑπαρξίς φαίνεται τοσοῦτον ἀθλία εἰς τὸν πεπολιτισμένον ἄνθρωπον, οἱ Ἑσκιμῶι λέγομεν εἶνε οἱ γεννιήτορες λαῶν τινῶν ἐκ τῶν μάλιστα ὑπερηφάνων καὶ ἀλαζόνων. Τουρκικῆς παροιμίας λέγει ὅτι οἱ Οὐγγροι εἶνε κενδοξότεροι καὶ τοῦ ταῦ, καὶ εἶνε μὲν βέβαιον ὅτι οἱ Οὐγγροι ἀνταποδίδουσι τὰ ἴσα πρὸς τοὺς Τούρκους, ἀλλ' ὅμως τὸ περιεργὸν εἶνε ὅτι οἱ Ἑσκιμῶι καὶ τὰ δύο προμνημονευθέντα παγῶνια εἶνε μᾶς καὶ τῆς αὐτῆς φυλῆς, καὶ ἔχουσι τὰ αὐτὰ δικαιώματα νὰ σεμνύνωνται καὶ ἐπαίρων-

ται καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τῇ ἐθνικῇ τῶν καταγωγῇ. Ὅρίσαντες ἤδη τὴν θέσιν τῶν Ἑσκιμῶν μεταξὺ τῶν φυλῶν τῆς γῆς, ἐξετάσωμεν αὐτοὺς ἐγγύτερον, βοηθούμενοι ὑπὸ τοῦ φωτὸς ὅπερ διέχυσαν ἐπ' αὐτῶν αἱ ἐρευναι τοῦ ἐκ Δανίας κ. Ἑρρίκου Ρίγκ. Ὁ ἐπιστήμων οὗτος διέτριψεν ἐν ταῖς σκυθρωπαῖς ταύταις χώραις δεκαεὶ χειμῶνας, ἐλθὼν μὲν κατ' ἀρχὰς χάριν ἐπιστημονικῶν ἐρευνῶν, καταντήσας δὲ βαθυηδὸν βασιλικὸς ἐπιθεωρητῆς ἢ διοικητῆς τῶν ἐν Γροιλανδίᾳ μεσημβριῶν δανικῶν καταστημάτων. Κάλλιστον δὲ παράδειγμα ἐγένετο εἰς πάντας τοὺς διοικοῦντας ὑπήκοον λαὸν Ἰθαγενῆ. Ἐμαθε τὴν γλῶσσαν αὐτῶν κατορθώσας δι' αὐτῆς νὰ λάβῃ πείραν καὶ νὰ ἀγαπήσῃ τὴν ἀπλὴν ἐκείνην φυλὴν μεθ' ἧς συνέζησε· λίαν δὲ ταχέως ἀνεγνώρισεν ὅτι ἐν τῇ Ἑσκιμῶ τῆς Γροιλανδίας ἐνυπῆρχεν ἄλλο τι ἢ ἄνθρωπος μόνον καταβροχιζὼν κρέας φώκης καὶ λίπος φαλαίνης· ἡ ἀξιόλογος αὕτη φυλὴ εὐρέθη ἔχουσα γλῶσσαν ἐπαρκῆ καὶ ἐξαιρετὸν συλλογὴν παραδόσεων καὶ παραμυθίων, ἅτινα συνέλεξεν ἐπιμελῶς μετὰ πολλοῦ κόπου κατορθώσας νὰ ὑπερνικήσῃ τὴν φυσικὴν δεξιάν τῶν κατοίκων καὶ τὸν δισταγμὸν ὃν ἔχουσι πάντες οἱ τοιοῦτοι λαοὶ εἰς τὸ νὰ ἀνακοινώσωσιν εἰς ξένους τὰς δημώδεις αὐτῶν θρησκευτικὰς δοξασίας. Συνέλεξε δὲ περὶ τὰ πεντακόσια παραμύθια, ὧν ἕκαστον πεντήκοντα ἐξέδοτο πρὸς τετραετίας. Πᾶσαι δὲ αὗται αἱ ἐρευναι αὐτοῦ συνετέλεσαν ἵνα πᾶς περὶ Ἑσκιμῶν λόγος τοῦ ἀκαμάτου δανοῦ ἔχῃ κύρος μέγα.

Τὸ βιβλίον τοῦ κ. Ρίγκ καὶ τοι κατ' ὄνομα εἶνε συλλογὴ παραμυθίων, ἀλλὰ πράγματι ὅμως περιέχει πολὺ πλεόν ἢ παραμύθια. Ἐν τῇ μεστῇ πολυμαθείᾳ εἰσαγωγῇ τοῦ βιβλίου ὁ συγγραφεὺς πραγματεύεται ἀλληλοδιαδόχως περὶ τῆς γλώσσης αὐτῶν, τῆς κοινωνικῆς συντάξεως, τῶν νόμων, τῆς θρησκείας, τῆς καταγωγῆς αὐτῶν, τῆς ἱστορίας καὶ τῆς ἐπ' αὐτῶν ἐπιδράσεως τοῦ μετὰ τῶν Εὐρωπαίων συγχρωτισμοῦ. Μετὰ τὴν εἰσαγωγὴν ἔπονται αἱ παραδόσεις καὶ τὰ παραμύθια.

Τὸ καθ' αὐτὸ ὄνομα τῶν Ἑσκιμῶν εἶνε Ἰννουοί, ὃ ἐστὶ μεθερμηνευόμενον «λαός», τὸ δὲ Ἑσκιμῶς εἶνε ἐπωνυμία, ἢ ἐπὶ τὸ ἀπλούστερον παράβαλμα ἢ παρατσούκλι. Ἀἴτια δὲ οἱ Ἀβενάκεις φυλὴ ἐκ τῶν ἐρυθροδέρμων τῆς βορείας Ἀμερικῆς, περιφρονοῦντες τρόπον τινὰ τοὺς Ἰννουοὺς ὡς τρώγοντας ὠμούς, ἐπωνόμασαν αὐτοὺς ἐσκιμῶν, τουτέστιν «ἰχθυοφάγους», ὅπερ ἰσοδυναμεῖ κατ' αὐτοὺς πρὸς τὸ ἄγριος, βάρβαρος. Καὶ ναὶ μὲν καὶ οἱ Ἀβενάκεις ἦσαν ἄγριοι καὶ βάρβαροι, πελεκίζοντες καὶ καταβροχιζόντες τοὺς αἰχμαλώτους, ἀλλ' ἦσαν τούλαχιστον ἀνθρωποφάγοι, οὐχὶ ὅμως καὶ ἰχθυοφάγοι καὶ μάλιστα ὠμῶν ἰχθύων, πρᾶγμα τὰ μάλιστα κατ' αὐτοὺς ἀποτρόπαιον! Οἱ πρῶτοι δὲ ἀναγρά-

ψαντες τὸ ὄνομα τῶν βορείων τούτων λαῶν ἀκούσαντες τὸ ἐπικρατήσαν ἐπώνυμον ἀνέγραψαν αὐτὸ ἀντὶ τοῦ ἀληθοῦς ὀνόματος, οὕτω δὲ οἱ Ἰννουοὶ ἐγένοντο εἰς ἡμᾶς γνωστοὶ ὡς Ἑσκιμῶι.

Ὁ κ. Ρίγκ πρὸς εὐκολίαν τῶν ἀναγνωστῶν αὐτοῦ διήρесе τοὺς Ἑσκιμῶν εἰς δύο μεγάλα τμήματα, εἰς Γροιλανδοὺς καὶ εἰς καθ' αὐτὸ Ἑσκιμῶν, καὶ τοὺς μὲν Γροιλανδοὺς εἰς ἀνατολικούς καὶ δυτικούς καὶ εἰς βορείους, τοὺς δ' Ἑσκιμῶν εἰς τοὺς ἐν Λαβραδορίδι ζῶντας, εἰς τοὺς ἐν ταῖς μέσαις χώραις οἰκοῦντας, οὓς κυρίως γινώσκουσιν οἱ φαλαينوθῆραι καὶ οἱ ἐρευνηταὶ τῶν ἀρκτικῶν χωρῶν, εἰς τοὺς δυτικούς, καὶ εἰς τοὺς Ἀσιατικούς, οἵτινες εἶνε ἀμιγέστεροι καὶ καθαρώτεροι τῶν ἐπὶ τῆς ἀμερικανικῆς ἀκτῆς.

Οἱ ἄνθρωποι, μάλιστα δὲ οἱ ἄνθρωποι οἱ ἀναγινώσκοντες, εἶνε λίαν ἀπαιτητικοὶ κατὰ τὸν δέκατον ἑννατον αἰῶνα καθ' ὃν ζῶμεν. Γνωστὸν δὲ εἶνε τὸ ἀστείως λεγόμενον ὅτι καλλίτερον γράφει τις περὶ πράγματος ὅπερ ὀλίγον γινώσκει καὶ ὀλιγώτερον ἐννοεῖ. Ἀλλὰ τὸ τοιοῦτον δὲν δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν περὶ τοῦ δανοῦ συγγραφέως, ὅστις τούναντίον γράφει κάλλιστα περὶ πράγματος ὅπερ καὶ γινώσκει κάλλιστα, κατορθώσας νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς πάσας τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ἐπιστήμης, σπουδάζας κατὰ βάθος ἐν τῶν κυριωτάτων τμημάτων τῆς φυλῆς ταύτης, τοὺς Γροιλανδοὺς μεθ' ὧν καὶ συνέζησε πλείστον χρόνον. Κατ' αὐτὸν λοιπόν οἱ Γροιλανδοὶ ἐκπροσωποῦσι τοὺς Ἑσκιμῶν ἐν γένει, ὅποιοι δύναται τις νὰ ὑποθέσῃ ὅτι ἦσαν ὅτε οἱ Εὐρωπαῖοι ἦλθον κατὰ πρῶτον πρὸς αὐτοὺς ἀρχομένου τοῦ παρελθόντος αἰῶνος. Ἐπειδὴ δὲ ἡ δανικὴ κυβέρνησις φέρεται πρὸς αὐτοὺς πατρικώτατα οὐδόλως ἐνοχλοῦσα αὐτούς, εἶνε πιθανὸν ὅτι οἱ σημερινοὶ Γροιλανδοὶ Ἑσκιμῶι ὀλίγον διαφέρουσι τῶν πρὸ αἰῶνος προγόνων τῶν πλὴν τοῦ ὅτι εἶνε σήμερον χριστιανοί. Καὶ εἶνε μὲν, ὡς εἶπομεν, ὑπήκοοι δανοί, ἀλλὰ δὲν ἐξεδανίσθησαν πλὴν τινῶν ἐξαιρέσεων ἀσημάντων. Οὐδόλως μετέβαλον τὰς ἐξελξεις αὐτῶν, τρώγουσιν ἐτι φώκας καὶ φαλαίνας ὡς καὶ οἱ πανάρχαιοι προπάτορες αὐτῶν. Ἀγαπῶσι τὴν φώκην πολὺ πλεόν ἢ ὅσον ὁ Κινέζος τὸ ὀρύζιον καὶ τὸν ἰνδοκάλαμον καὶ ὁ Ἰρλανδοὺς τὰ γεώμηλα· προτιμῶσι δὲ αὐτὸ οὐ μόνον διότι τὸ νομίζουσιν ἐξαιρετὸν τροφὴν, ἀλλὰ καὶ διότι εἶνε τὰ μάλιστα κατάλληλον εἰς τὴν ὑγίειάν των.

Πλὴν δὲ τούτου ἡ φώκη εἶνε τὸ πᾶν διὰ τοῦ κρέατος αὐτῆς τρέφει τὸν Ἑσκιμῶν, διὰ τοῦ δέρματος ἐνδύει οὐ μόνον αὐτὸν τε καὶ τὴν οἰκογένειάν του ὅλην, ἀλλὰ καὶ τὰ πλοιάριά του μεγάλα καὶ μικρά, διὰ δὲ τοῦ λίπους συντηρεῖ τὴν λυχινὰν αὐτοῦ. Συντόμως δ' εἰπεῖν ἀνεῖ τῆς φώκης, ἥτις εἶνε τοσοῦτον πολυπληθὲς ἐν ταῖς

ἀρκτικαῖς ταύταις χώραις, ὁ Ἑσκιμῶς οὐδὲ ἓνα κἂν μῆνα θὰ ἠδύνατο νὰ ζήσῃ.

Αἱ κατοικίαι τῶν Ἑσκιμῶν εἶνε δύο εἰδῶν, τὸ μὲν θέρος σκηναί, τὸν δὲ χειμῶνα καλύβαι. Καὶ αἱ μὲν σκηναὶ αἱ αὐταὶ περίπου παρ' ἀπάσαις ταῖς φυλαῖς, εἶνε προσδεδεμέναι ἐπὶ πασσάλων καὶ κεκαλυμμέναι διὰ διπλοῦ στρώματος δερμάτων φώκης καὶ ὑψηλότεραι μὲν κατὰ τὴν εἴσοδον, χαμαλότεραι δὲ κατὰ τὸ ὀπισθεν μέρος. Αἱ δὲ καλύβαι διαφέρουσι, διότι εἶνε ἐκτισμέναι εἴτε διὰ λίθων εἴτε διὰ πλίνθων. Μόνον δὲ οἱ κατὰ τὰς μεσαίας χώρας οἰκοῦντες Ἑσκιμῶι κατασκευάζουσι καλύβας ἐκ τεμαχίων πάγου, οἱ δὲ δυτικοὶ κατασκευάζουσιν αὐτὰς διὰ σανίδων. Εἶνε δὲ πᾶσαι ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐπιπέδου, εἴσοδον ἔχουσαι μακρὸν διάδρομον χαμαλὸν μὲν ἐν τῇ μέσῃ ὑψούμενον δὲ βαθυηδὸν κατὰ τὰ ἄκρα. Ἡ καθ' αὐτὸ οἰκία σύγκειται ἐξ ἐνὸς καὶ μόνου δωματίου ἐν ᾧ πλείονες ἐνίοτε οἰκογένηται συνοικοῦσι κοιμώμενοι ἐπὶ εὐρυτάτου σανιδώματος, ὅπερ ἐν Γροιλανδίᾳ τούλαχιστον κεῖται καταντικρὺ τῆς εἰσόδου. Ἔθος ὑπάρχει ἐν Γροιλανδίᾳ νὰ ἐκδύωνται τὰ ἐξωτερικὰ φορέματά των εἰσερχόμενοι εἰς τινὰ οἰκίαν· ἀλλὰ μετὰ λύπης προσθέτομεν ὅτι τὰ ἐξωτερικὰ ταῦτα φορέματα δὲν ἐπιβάλλουσιν ἀναγκαιῶς τὴν χρῆσιν καὶ ἐσωτερικῶν ἐνδυμάτων, διότι οἱ Ἑσκιμῶι μέχρι τῆς ὁσφύος, φοροῦντες μόνον περισκελίδας καὶ ὑποδήματα.

Ὁ κ. Ρίγκ περιγράφει τὴν κατοικίαν «πλουσιωτάτης τινὸς οἰκογενείας» παριστᾷ αὐτὴν ἔχουσαν ὠρολόγιον ἐπὶ τοῦ τοίχου καὶ παρ' αὐτῇ κρεμάμενον τετράχορδον. Οἱ τοῖχοι κοσμοῦνται δι' εἰκόνων θρησκευτικῶν, φαίνονται δὲ ποικίλα σκεῦη πῆλινα καὶ τὸ σπανιωτάτον ἐν οἰκίᾳ Ἑσκιμῶν σκεῦος ἢ θερμάστρα. Κατὰ τὰ ἄλλα δὲ ἡ οἰκία εἶνε ὡς καὶ ἡ τοῦ πενεστάτου τῶν Ἑσκιμῶν. Ἐπὶ τοῦ σανιδώματος κάθεται ὁ οἰκοδεσπότης καπνίζων ἐν ἀνέσει, παρ' αὐτῷ δὲ κάθεται ἡ οἰκοδέσποινα θωπεύουσα παιδίον καὶ παρ' αὐτῇ δύο νεάνιδες ἡμὲν ῥάπτουσα φόρεμα, ἡ δὲ ἐπισκευάζουσα ὑπόδημα ἐκ δέρματος φώκης· τρίτη δὲ τις ὀκλάζουσα παρασκευάζει τὸ τέιον. Ἐπὶ δὲ τοῦ ἐδάφους κεῖνται σωρηδὸν πτηνὰ ἄγρια καὶ ὑπὸ τὸ σανίδωμα φαίνεται ἀγγέιον πῆλινον περιέχον ὁστὰ φώκης. Προσθέσατε εἰς ταῦτα δύο ὄπλα, διάφορα ἐνδύματα ἡπλωμένα ἐπὶ σχοινίων καὶ ἰδοὺ ἔχετε τὸ σύνολον τῆς πλουσιωτάτης κατοικίας.

Ὡς ἄλλιος δὲ καὶ θηρευτῆς ἐκ τῆς θαλάσσης τὰ πάντα σχεδὸν ποριζόμενος, ἐλαχίστην ἰδέαν περὶ ἐμπορίου καὶ ιδιοκτησίας ἔχει ὁ Ἑσκιμῶς. Καὶ τὸ μὲν ἐμπόριον αὐτοῦ περιορίζεται εἰς ἀπλὴν ἀνταλλαγὴν, ἡ δὲ ιδιοκτησία εἶνε κοινὴ μᾶλλον ἢ ἰδιωτικὴ. Ἐξαιρουμένων μαγειρικῶν τινῶν σκευῶν, ὀπλῶν καὶ μικρᾶς τινος προμη-

θείας τροφίμων, ὀλίγιστοι Ἐσκιμῶι ἔχουσι τι πλεόντερον τῶν ἐνδύματων καὶ τῶν καμάκων αὐτῶν. Πάντα δὲ τὰ ἄλλα εἶνε τῆς κοινότητος, ἣν ἀποτελοῦσι συναθροίζόμενοι πλείονες οἰκογένειαι ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ κατοικίᾳ οἰκοῦσαι χάριν ἀμοιβαίας συνδρομῆς καὶ προστασίας.

Φυσικὰ δὲ ἡ «πλουσιωτάτη οἰκογένεια» ἦν ἐξεικονίσασμεν ἀνωτέρω εἶνε, οὕτως εἰπεῖν, ἐκ τῶν οἰκογενειῶν αἵτινες ζῶσιν οὐχὶ ἐν κοινότητι ἀλλὰ μόναι. Ἀλλὰ τοῦτο εἶνε ἐξαίρεσις καὶ νεωτερισμός. Ἐν τοῖς παλαιότεροις μακαρίοις χρόνοις ἐὰν τὰ γλίσχρα μέσα ἐπέτρεπον εἰς τὸν Ἐσκιμῶν νὰ ἔχη κατ' ἐξαίρεσιν δύο γυναῖκας, κατεῖχεν οὗτος μίαν ὅλην οἰκίαν. Ἀλλὰ βαθυδὸν τῆς οἰκογενείας ταύτης πολλαπλασιαζομένης διὰ γάμων, ἐγίνοντο δεκτοὶ ὑπὸ τὴν αὐτὴν στέγην καὶ ἕτεροι «σύνοικοι» καὶ μετ' οὐ πολὺ τρεῖς ἢ καὶ πλείονες οἰκογένειαι συγκατῶνουν, ἔχουσαι ἐκάστη ἰδίαν θέσιν ἐν τῇ μόνῃ δωμάτιῳ τῆς οἰκίας, ἀνάπτουσαι ἐκάστη ἰδίον λύχνον, ἀλλὰ πᾶσαι συνεργαζόμεναι πρὸς κοινὴν ὠφέλειαν. Ὡς φυσικὴ δὲ συνέπεια συνέβαινε πολλάκις νὰ ἐκχειλίζη, οὕτως εἰπεῖν, ἡ κατοικία αὕτη, καὶ ἐκ τοῦ περισσεύματος αὐτῆς νὰ σχηματίζωνται νέοι πυρῆνες οἰκογενειῶν ἐν οἰκίαις κτιζομέναις παρὰ τῇ πρώτῃ οἰκίᾳ, ὥστε μετ' ὀλίγον χρόνον ἀπετελεῖτο χωρίδιον, οὗ ἀπασαὶ αἱ οἰκογένειαι ἦσαν συνδεδεμέναι διὰ κοινῶν τινῶν δεσμῶν.

Σημειώσεως δ' ἄξιον εἶνε τὸ ἐξῆς. Μέλη τινὰ τῆς ὁμοσπονδίας ταύτης δυνατὸν νὰ τιμῶνται διὰ τὴν προσωπικὴν αὐτῶν ἀξίαν καὶ τὰς λοιπὰς ἀρετάς· ἀλλ' ὅμως οὐδεὶς οὐδέποτε διενεόθη νὰ θεωρήσῃ τινὰ τῶν ἐξεχόντων τούτων μελῶν ὡς ἀρχηγὸν τῆς προϋστάμενον· οὐδὲν ἄλλο σέβας ἀπενέμετο εἰς αὐτὸν ἢ τὸ ἀνῆκον εἰς τὸν πατέρα ἢ τὸν πάππον, ὡς οἰκογενειάρχην. Λοιπὸν οἱ Ἐσκιμῶι εἴτε ἐν ἰδίᾳ κατοικίᾳ οἰκοῦντες εἴτε ἀνήκοντες εἰς τὴν αὐτὴν συνοικίαν, εἰς οὐδένα τῶν συνοίκων αὐτῶν ὑπακούουσιν οὐδὲ ὑποτάσσονται. Ἐκ τῶν παραμυθίων τῶν δὲ μανθάνομεν πῶς θεωροῦσιν οἱ Ἐσκιμῶι τὸν θέλοντα νὰ φανῇ ἀνώτερος τῶν ἄλλων· ἀρπαγα καὶ σφετεριστὴν τὸν ὀνομάζουσιν οἱ συμπολιταὶ του, ἀναγκάζοντες αὐτὸν νὰ ταπεινωθῇ καὶ νὰ ταχθῇ εἰς τὴν αὐτὴν ὡς καὶ οἱ ἄλλοι σειράν. Ἐὰν δὲ ξένος τις ἐπεθύμει νὰ συγκατοικήσῃ καὶ νὰ γείνη μέλος τινὸς τῶν συνοικίων αὐτῶν, ἔπρεπε πρῶτον νὰ συναινέσῃ ὅλη ἡ κοινότης.

Ἰδωμεν νῦν τοὺς περὶ ἰδιοκτησίας νόμους τῶν Ἐσκιμῶν. Ἐκ πάσης φανερομένης φώκης διανέμονται μεταξὺ τῶν συνοίκων μέρη τινὰ αὐτῆς καὶ λίπος· ὥστε καὶ ὁ πτωχότατος οὐδέποτε στερεῖται οὔτε κρέατος πρὸς τροφήν, οὔτε λίπους πρὸς φωτισμόν, ἀρκεῖ μόνον νὰ μὴ ὑπάρχῃ ἑλλειψὶς τῆς συνήθως ἀφθόγνου θήρας. Ἀλλὰ πάλιν οὐδεὶς Ἐσκιμῶς ἠδύνατο νὰ ζῇ

ἀργὸς μόνον ἔργον ἔχων νὰ κοιταλίζῃ τὴν φώκην, ἣν ἄλλοι κητύχνησαν νὰ συλλάβωσι. Πέραν ἐκάστης συνοικίας ἠδύνατο ὁ βουλόμενος νὰ στήσῃ τὴν καλύβην του καὶ νὰ ἐργάζεται πρὸς ἴδιον ὄφελος. Ἐὰν τις κατῳρῇ νὰ συλλάβῃ κορμὸν δένδρου παρασυρόμενον ὑπὸ τῶν ὑδάτων καὶ ἀνασύρῃ αὐτὸν ἔξω, ὁ κορμὸς οὗτος ἐθεωρεῖτο κτήμα του. Ἐὰν φώκη τραυματισθεῖσα διέφευγε συμπαρασύρουσα καὶ τὸν κάμακα, ἀνῆκεν εἰς τὸν κτήτορα τοῦ κάμακος ἐφ' ὅσον ἐμενεν ἐπ' αὐτοῦ προσδεδεμένη ἢ κύστις ἢ μὴ ἀφίνουσα αὐτὸν νὰ καταβυθισθῇ. Ἐὰν δύο τινὲς ἐτραυματίζον ταυτοχρόνως φώκην ἢ πτηνόν, τὸ θήραμα ἦτο κοινὸν καὶ διενέμοντο αὐτὸ οἱ τραυματίσαντες. Ἀλλ' αἱ φάλαιναὶ ὅμως καὶ τὰ τοιαῦτα μεγάλα ζῷα οἷον οἱ ἄλιελέφαντες καὶ αἱ ἄρκτοι, ὅπως δῆποτε καὶ ἂν εἶχον συλληφθῇ ἐθεωροῦντο κτήμα οὐχὶ τῶν συλλαβόντων, ἀλλὰ τῆς κοινότητος ὅλης, διὰ τὸν λόγον ὅτι ἕνεκα τοῦ μεγέθους αὐτῶν καὶ τῆς ἰσχύος ἀπαιτεῖτο πρὸς σύλληψιν αὐτῶν ὅλης ἀπὸ κοινοῦ τῆς κοινότητος ἢ προσπάθεια καὶ ἡ δύναμις. Ἐὰν δὲ τινες ἐπανήρχοντο οἰκαδὲ ἀνευ φώκης ἢ ἄλλης τινὸς τροφῆς, οἱ σύνοικοι αὐτῶν ἐὰν ἦσαν εὐτυχέστεροι ἐν τῇ θήρᾳ, προσεκάλουν αὐτοὺς καὶ τὴν οἰκογένειάν των νὰ μετάρχωσι τοῦ φαγητοῦ των.

Τὸ δικαίωμα δὲ τοῦ νὰ μετέχωσι πάντες τῶν κοινῶν ἀγαθῶν ἐμφαίνεται ἐν τῇ διατάξει ταύτῃ, καθ' ἣν ὁ δανεισθεὶς ἐργαλεῖόν τι ἢ ὄπλον καὶ ἀπολέσας ἢ ὅπως δῆποτε βλάβας αὐτὸ δὲν εἶνε ὑπόχρεως νὰ ποζημιώσῃ τὸν δανείσαντα. Ἡ δὲ παράξενος ὄντως αὕτη ἀρχὴ ἐθεμελιώτο ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως ὅτι ὁ δανείζων δὲν δανείζει τὸ χρήσιμον, ἀλλὰ τὸ περιττεῦον, καὶ δὲν δύναται τις νὰ ἔχῃ τὸ αὐτὸ δικαίωμα κυριότητος ἐπὶ πράγματος περιττεύοντος καὶ πράγματος χρησίμου καὶ ἀπολύτως ἀναγκαίου. Ἐκ τῆς διατάξεως δὲ ταύτης δύναται τις νὰ συμπεράνῃ ὅτι ὁ κεκτημένος πλείονα ὠρισμένης τινὸς ποσότητος ἐθεωρεῖτο ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν του μετὰ φθονεροῦ ὀφθαλμοῦ, οἵτινες οὐδόλως ἐδίσταζον νὰ δανείζωνται παρ' αὐτοῦ διάφορα πράγματα ἐξεπίτηδες ἵνα τα καταστρέψωσιν. Οὐδεὶς βεβαίως ἠδύνατο νὰ ἀφαιρέσῃ τὰ ὄπλα ἢ τὰ ἐνδύματά τινος, ἀλλ' ὅμως ἐὰν οὗτος εἶχε πλείονα ὠρισμένης τινός, ὡς εἵπομεν, ποσότητος, τὰ πλείονα ταῦτα ἐγίνοντο κτήμα τῆς κοινότητος, εἰς ἣν ἀναντιρρήτως ἦσαν χρησιμώτερα ἢ εἰς αὐτὸν τὸν κτήτορα. Ὁ ἀρχαῖος δ' οὗτος τρόπος τοῦ ἐννοεῖν τὴν κυριότητα ἦγεν εἰς φυσικώτατον ἀποτέλεσμα, τουτέστι σπανιώτατα ἐπολλαπλασιάζοντο καθ' ὑπερβολὴν τὰ ἐνδύματα καὶ τὰ ὄπλα, ἀφ' οὗ καὶ περὶ τῶν πλοιαρίων ἐφηρμόζετο τὸ αὐτό, ἥτοι ἐὰν τις εἶχε τρία πλοιαρία, ὥφειλε νὰ κρατήσῃ τὰ δύο εἰς χρῆσίν του, τὸ δὲ τρίτον νὰ το δανείσῃ εἰς τινὰ τῶν συγ-

γενῶν ἢ τῶν συνοίκων του. Κατὰ τὰς ἀρχὰς δὲ ταύτας τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας πᾶν τὸ μὴ ἀμέσως χρησιμεῖον ἐθεωρεῖτο ὡς ἀδέσποτον, καὶ τούτου ἕνεκα ἠδύνατο νὰ καταληφθῇ ὑπὸ τῆς κοινότητος πρὸς ὄφελος αὐτῆς.

Ἀλλὰ τὰ δικαιώματα ταῦτα συνωδεύοντο ὑπὸ τινῶν ὑποχρεώσεων εἰς ἃς ὑπέκειντο τὰ μέλη τῆς κοινότητος. Κατὰ τινὰ νόμον ὁ δυνάμενος νὰ ἐργάζεται ὥφειλε νὰ θηρεύῃ φώκας καὶ φαλαίνας ἐφ' ὅσον τὸ συνεχῶς ἡ ἡλικία του ἢ ἔως ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἡλικιωθεὶς ἠδύνατο νὰ τον διαδεχθῇ. Ὁ παραβαίνων τὸν νόμον τοῦτον, ὅστις ἦτο ἀκριβῶς τὸ μόνον θεμέλιον τῆς κοινότητος, ἐξετίθετο εἰς τὰς μομφὰς καὶ τοὺς ἐνειδισμούς οὐ μόνον τῶν συνοίκων αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἀπαξοπάντων ἑμοῦ τῶν κατοίκων. Ἐὰν δὲ μὴ ἐφρόντιζεν ἐν καιρῷ νὰ ἀναθεσφῇ τὰ τέκνα του συνειθίζων αὐτὰ εἰς τῆς θηλάσσης τὰς ἀσκήσεις, ἐδακτυλοδεικτεῖτο ὡς ἄνθρωπος «εἰς οὐδὲν ἄξιος» καὶ ἀτιμίαν προσάπτων εἰς τὴν κοινότητα.

Πρὸς τιμὴν δὲ τῶν Ἐσκιμῶν ὁ κ. Ρίγκ ἀναφέρει ὅτι καίτοι ζῶσιν ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ οἰκίᾳ τοσαῦται οἰκογένειαι, πυκνότερον ἢ ὅσον ἐν τισὶ τῶν συνοικίων τοῦ Λονδίνου καὶ τῶν Παρισίων, ἀλλ' ὅμως «ἀείποτε ζῶσιν ἐν ἄκρᾳ συμπονοῖᾳ καὶ φιλίᾳ», οὐδέποτε ἐρίζοντες ἢ ὑβρίζοντες, ὡς συμβαίνει ἐν ταῖς πτωχαῖς συνοικίαις τῆς ἀγγλικῆς πρωτευούσης τακτικῶς κατὰ πᾶν σάββατον ἐσπέρας. Καὶ ἀληθῶς εἰπεῖν ἡ γλῶσσα τῶν Ἐσκιμῶν δὲν ἔχει λέξεις ἐκφραζούσας τὰς ὀχληρὰς ταύτας ἐριδας. Ἀλλὰ πῶς λοιπόν, θὰ ἐρωτήσῃ τις, ἐκδηλοῦσι τὴν δυσἀρέσκειαν αὐτῶν προσβαλλόμενοι; Διὰ τῆς σιωπῆς, ἀποκρίνεται ὁ κ. Ρίγκ. «Ὁ τι καὶ ἂν εἴπῃς ὑβριστικὸν εἰς τὸν Ἐσκιμῶν, οὗτος οὐδέποτε ἀποκρίνεται. Κατὰ τοῦτο βεβαίως εἶνε πολὺ ἀνώτεροι ἡμῶν. Ἐκ πείρας δὲ γινώσκει πᾶς τις ὅτι οὐδὲν ἐρεθίζει τὸν ὀργισμένον εἴτε ἄνδρα εἴτε γυναῖκα, τοσοῦτον, ὅσον ἡ εἰς τὰς ὕβρεις αὐτοῦ ἀντιτασσομένη σιγὴ ἡμῶν. Ἀλλὰ τοῦτο ἴσα ἴσα ὅπερ παρ' ἡμῖν χρησιμεύει ὡς ἔλαιον ῥιπτόμενον ἐπὶ πυρᾶς, παρὰ τοῖς Ἐσκιμῶσι τοῦναντίον ἐπανάγει τὸν ὀργισμένον εἰς τὸν ἄρθρον λόγον, καὶ καταπραίνει τὴν ὀργὴν αὐτοῦ.

Ἀποτέλεσμα δὲ πάντων τούτων εἶνε ὅτι παρὰ τοῖς Ἐσκιμῶσι δὲν γίνονται δίκαι. Δὲν ἐνθυμούμεθα τίς εἰπέ ποτε ὅτι ἡ περὶ παραδείσου ἐννοία αὐτοῦ ἦτο κοινωνία οὐδὲν ἔχουσα δικαστήριον. Αἶ, λοιπὸν ὁ παράδοξος οὗτος ἄνθρωπος δύναται κάλλιστα νὰ παραλάβῃ τὸν ὁδοιπορικὸν του σάκκον καὶ ἐλθὼν κατ' εὐθείαν εἰς Γροιλανδίαν νὰ συγκατοικήσῃ μετὰ τινος τῶν εὐδαιμόνων τῆς χώρας ταύτης οἰκογενειῶν. Διότι τῷ ὄντι δὲν ὑπάρχουσι δικαστήρια· ἀλλ' ἐνίοτε μόνον οἱ ἱερεῖς συμβιβάζουσι τὰ πράγματα ἐν ἐξαιρετικαῖς περιστάσεσιν. Ὅθεν ὁ ἐνοχλῶν

τοὺς γείτονας αὐτοῦ καὶ ἐπιμένων εἰς τοῦτο, ἐφέλεται κατ' αὐτοῦ τὴν δυσμένειαν τῆς κοινότητος ὅλης. Κατὰ τινὰς δ' ἐποχὰς τοῦ ἔτους τελομένων πανηγύρεων καὶ ἀγώνων οὐχὶ βεβαίως ὁμοίων, ἀλλ' ὅπως δῆποτε ἀντιστοιχοῦντων πρὸς τοὺς μεγάλους τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ἀγῶνας, ὑπεβάλλετο ἐνώπιον παντὸς τοῦ συνηγμένου λαοῦ ἡ κατὰ τοῦ ἐνόχου κατηγορία τῆς κοινότητος διὰ στιχηρᾶς τινος ἐκθέσεως, εἰς ἣν ὥφειλεν ὁ κατηγορούμενος νὰ ποικιλιθῇ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. Ἡ δὲ ἀγόρευσις καὶ τῆς κοινότητος καὶ τοῦ κατηγορουμένου ἐγίνετο ἐν τυμπάνῳ καὶ χορῷ, προστιθεμένου ἐνίοτε καὶ συνηγόρου ὅστις καὶ αὐτὸς ἔψαλλεν, ἐτυμπάνιζε καὶ ἐχόρευε. Μετὰ τὸ τέλος δὲ τῶν ἐκατέρωθεν ἀγορεύσεων ἡ ὅλη συνέλευσις ἀπεφαινότο καὶ εἴτε κατεδίκάζε τὸν κατηγορούμενον εἴτε ἀπέλυεν αὐτόν, ἢ ἀπόφασις αὐτῆς αὕτη ἦτο ἀνέκκλητος καὶ σεβαστή.

Ἀλλ' ἐνίοτε ὅμως ἐγίνοντο καὶ μεγάλα ἐγκλήματα. Ἡ τῶν Ἐσκιμῶν φυλὴ ἐπίστευε καὶ πιστεύει εἰς τὴν μαγίαν, ἥς τοὺς ἐργάτας τιμωρεῖ αὐστηρῶς, οὐ μόνον διότι, κατὰ τὸν φιλόσοφον Ὁμπέσιον, καὶ τοι οὐδὲν κακὸν πράττουσιν εἶνε ὅμως τιμωρητέοι, διὰ τὸν λόγον ὅτι πιστεύουσιν ὅτι δύνανται νὰ πράξωσι τὸ κακόν, ἀλλὰ καὶ διότι ὁ νομίζων ἑαυτὸν μεμαγευμένον, εἰς τὸ κακὸν πάντοτε εἶνε ἐπιρρεπὴς καὶ αἱ ὑποθέσεις του ἀφανίζονται, ὡς ἐὰν ἀληθῶς εἶχε μαγευθῇ. Οἱ ἡμέτεροι νόμοι σὺν τῇ προόδῳ τοῦ χρόνου, οὐδεμίαν δίδουσιν εἰς τὴν μαγίαν πίστιν, ἥτις ὅμως, καὶ τοι ὑπὸ τῶν φώτων τῆς ἐπιστήμης διωκομένη, εἶνε βαθυτάτα ἐρριζωμένη ἐν τῇ συνειδήσει τῶν χωρικῶν· τούτου δ' ἕνεκα οἱ ὑπὸ τοιούτων ἀγυρτῶν ἐξαπατηθέντες πολὺ ὀλίγον προκαλοῦσι τὴν συμπάθειαν τῶν δικαστῶν καὶ τῶν ἐνόρκων. Ἀλλ' ἐν τῇ ἀπλῇ Γροιλανδίᾳ τὸ πρᾶγμα ἔχει ἄλλως. Ἐκεῖ καὶ οἱ μάγοι πιστεύουσιν ὅτι δύνανται νὰ μαγεύσωσι καὶ οἱ μαγευθέντες πιστεύουσιν εἰς τὴν μαγίαν· διὰ τοῦτο δὲ καὶ οἱ μάγοι τιμωροῦνται ὑπὸ τῶν ἱερέων, ἀναγομένου τοῦ ἐγκλήματος τούτου εἰς τὸν ἐθνικὸν καὶ θρησκευτικὸν νόμον μᾶλλον ἢ εἰς τὸ κοινὸν δίκαιον. Καὶ κατὰ μὲν τοὺς χρόνους τῆς εἰδωλολατρίας, οἱ μάγοι ἐφονεύοντο ὑπὸ τῶν ἱερέων, ἀλλὰ νῦν ὑπὸ τὴν χριστιανικὴν δανικὴν κυβέρνησιν δὲν δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν τί γίνονται. Ἐν ὁμοίᾳ περιστάσει, κατὰ τοὺς παλαιούς χρόνους ἐὰν φιλόδοξός τις ἐπεχείρει ναυξήσῃ εἴτε τὴν περιουσίαν του εἴτε τὴν δύναμίν του, καὶ ἡ κοινότης ἔκρινεν ὅτι ἠδύνατο ἐκ τούτου νὰ προσέλθῃ κακὸν τι, ὁ φιλόδοξος οὗτος παραχρῆμα ἐφονεύετο ἐπισήμως, ἐν ᾧ αἱ συνήθεις περιστάσεις τῆς ἀνθρωποκτονίας ἀντιτίθεντο εἰς τὸν ἰδιωτικὸν νόμον, τουτέστιν εἰς τὴν ἐκδίκησιν τοῦ αἵματος, ἥτις ἐθεωρεῖτο ὡς ἀπαραίτητον καθῆκον τοῦ προσεχεστάτου ἀρ-

ρενος συγγενούς του θύματος. Εμπληρώσας δὲ οὗτος τὸ καθήκον τοῦτο ἦτο ὑπόχρεως νὰ προσέλθῃ καὶ καταγγείλῃ αὐτὸς ἑαυτὸν εἰς τοὺς συγγενεῖς τοῦ ἀνθρώπου ἐφ' οὗ ἐξετέλεσε τὴν ἱερὰν ταύτην ὑποχρέωσιν.

Θρησκείαν οἱ Ἑσκιμῶι πρὶν ἢ γείνωσι χριστιανοὶ ἐλαχίστην ἢ σχεδὸν οὐδεμίαν εἶχον. Ἀλλὰ τὸ ἐλάχιστον τοῦτο ἐπέρχεται εἰς τὸν ἀπλούστατον αὐτῶν τρόπον τοῦ ζῆν. Ἦσαν δὲ τοσοῦτον φιλελεύθεροι, ὅσον τις τῶν φοιτητῶν τοῦ Ὁξωνείου πανεπιστημίου ὅστις ἐν ταῖς ἐξετάσεσιν αὐτοῦ ἐρωτηθεὶς νὰ εἴπῃ μαρτυρίαν πινὰ περὶ τοῦ ὅτι εἰς ὁ Θεός, ἀπήγγειλε τὸ ἐκ τοῦ Κορανίου γνωστὸν ῥητὸν «Εἰς ὁ Θεός καὶ προφήτης αὐτοῦ ὁ Μωάμεθ». Ἐπίστευον δὲ ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἔχει ψυχὴν ἀθάνατον μὲν ἀλλὰ μεταβαίνουσιν εἰς τὰ ζῶα, καὶ ὅτι πᾶς ὁ ὁρατὸς κόσμος κυβερνᾶται ὑπὸ ὑπερφυσικῶν τινῶν ὄντων. Ἀλλ' ἡ δοξασία αὕτη ἦτο ἀπλῶς μεταβατική καὶ κατέληξεν εἰς τὴν εἰς ἐν ὑπέρτατον ὄν πιστίν. Τὸ ὄν τοῦτο ὠνόμαζον οἱ Ἑσκιμῶι *Torrasouk*, τουτέστι «ὑπέρτατον Ἀντιλήπτορα», καὶ ἀπεκαλύπτετο εἰς μόνους τοὺς ἀκακόκους, τοὺς σοφοὺς, ὁποῖοι ἦσαν οἱ ἱερεῖς. Ἡ θεὰ τῆς Ἀφθονίας ἥτις ἐν τισι περιστάσεσι μεταβάλλεται εἰς θεὰν τῆς Πείνης, κάθεται πρὸ τῆς οἰκίας αὐτῆς ἔχουσα ἐν χειρὶ λύχνον ἀνθρωπίνον. Καθ' ὅσον δὲ τὸ ἔλαιον τοῦ λύχνου ἐκχειρίζον στάζει, ἐκ τῶν μικρῶν σταγόνων γεννῶνται τὰ ζῶα τὰ εἰς τροφὴν τοῦ ἀνθρώπου χρήσιμα· γίνεται δὲ τοῦτο ὁσάκις ἡ θεὰ εἶνε εὐθυμῶς. Τοῦναντίον δὲ ὅταν ἀθυμήσῃ, ἀνατρέπει τὸν λύχνον καὶ ἀφαιρῇ τὸ ἔλαιον καὶ τότε καταλαμβάνει τοὺς ἀνθρώπους πείνα. Ὡς φαίνεται δὲ οὐδεμίαν ἐπ' αὐτῆς ἐξουσίαν ἔχει ὁ *Torrasouk*. Ἀλλὰ φανερόν εἶνε ὅτι καὶ ἐὰν ἔχῃ, δὲν ποιεῖται ὅμως πάντοτε χρῆσιν αὐτῆς, διότι πᾶς Ἑσκιμῶς γινώσκει ὅτι ὑπάρχουσιν ὄραι τοῦ ἔτους καθ' ἃς αἱ φῶκαι σπανίζουσιν καὶ τοῦτου ἕνεκα ἐπέρχεται πείνα.

**

Η ΠΑΡ' ΗΜΙΝ ΚΟΣΜΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΑ

Τίς ἐν τῇ κλίνῃ, εἰς τὸ φῶς τῆς ἡμέρας ἀνοίγων πάλιν τὰ βλέφαρα, ἢ τίς κατακείμενος πρὸς ἀνάπαυσιν ἀπλῶς ἢ ἀπόλαυσιν ὕπνου· τίς, ἐνὶ λόγῳ, φεύγων ἢ ἀπεκδεχόμενος ὑπὸ στέγην τὴν νήδυμον ταύτην ἀνάπαυσιν, δὲν περιεργάσθῃ ἐπὶ τινὰς στιγμὰς καὶ τὰς ἐλαχίστας τῆς ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς του ὁροφῆς ῥωγμὰς ἢ τρύμας, τὰς κηλίδας, τὸν ἱστὸν ἀραχνιδίου τινὸς, ἢ τὰς οἰασθῆποτε κοσμηματογραφίας, ἐὰν τοιαῦτα ὑπάρχωσιν; Ἐξυπνοῦμεν, καὶ πρῶτον ἀντικείμενον τῶν ὀμμάτων ἀνανηφόντων παρίσταται ἡ ὁροφή· νυστάζομεν, καὶ εἰς τὴν ὁροφὴν ἀτενίζομεν, ἕως οὗ ἐπιπροσθήσῃ ἡ πτέρυξ τοῦ ὕπνου· ἀσθενοῦμεν, καὶ ὅλας ὥρας μακρὰς πρὸς τὴν ὁροφὴν ἀναπέμπομεν στενάζοντες τὴν φλεγμονὴν τοῦ πυ-

ρετοῦ, τὰς ἀγωνίας τῆς στενοχωρίας, τὰς οἰμωγὰς τῶν ἀλγηδόνων, καὶ αὐτὰ τὰ τῶν ἀναστροφῶν τῆς ἀναρρώσεως ἡδιστα ἐκφωνήματα· ἀποδίδομεν, τέλος, τὴν ἐσχάτην ἀναπνοήν, καὶ εἰς τὴν ὁροφὴν προσηλωμένοι τὸ ἡμαρτωμένον ὄμμα ὡς ἂν ἄγγελος τοῦ θανάτου ἐκεῖ ἤρχετο καὶ ἐνεφανίζετο, καὶ οὕτω πως ἀγγελοφοροῦμεν, κατὰ τὸ ποιητικὸν ὄντως ῥῆμα τοῦ καθ' ἡμᾶς λαοῦ. Οἱ συγγενεῖς προσαυδῶσι τότε μετὰ φωνῆς ἐκτενοῦς. Μάταιον! ἡ ὁροφὴ προτιμᾶται καὶ τῶν παμφιλτάτων αὐτῶν ὀμμάτων, θερμότατα δακρυροούντων ὅπως ἀποσπάσωσιν ἡμᾶς ἀπὸ τῆς ὁφθαλμῆς τῆς ὁροφῆς.

Ἡθελῆσα οὕτω νὰ εἴπω ὅτι, ἐν γένει, πρὸς ἡμᾶς κατακεκλιμένους ἡ ὁροφὴ λαμβάνει πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν οἷον τόπον τὸ ἔδαφος πρὸς ἡμᾶς ὁριζοῦται· καὶ ὡς λοιπὸν τερπόμεθα περιπατοῦντες ἐπὶ καλῶς ἐστρωμένῳ ἐδάφει, ὁμοίως καὶ θεώμενοι ἄνωθεν ἡμῶν καλῶς διακεκοσμημένον ὁροφον. Ἐκτὸς ἂν τὸ κέντρον ἐπειγούσης ἐργασίας ἢ ἀνυπερθέτου χρέους σὲ τινὰξῃ ἀπὸ τῆς στρωμνῆς ἡμᾶς ἀφυπνήσαντα, ὁμολόγησον ὅτι ἀναχακνόμενος καὶ τὰ νενωθρευμένα ἐπὶ μέλη τανύων, καὶ νωχελῶς τοὺς βραχίονας συσπῶν, ἀγαπᾷς νὰ μείνῃς ὡς εὐρίσκεσαι, εἰς τὴν εὐεστῶς ἐκείνην, τῆς ὁροφῆς ἐπὶ τινὰς ἐπὶ στιγμὰς θεατῆς, στιγμὰς ὧν ἡ διάρκεια ἐξαρτᾶται εἴτε ἐκ τῆς διαθέσεως τῆς ψυχῆς, εἴτε καὶ ἐκ τῆς θερμότητας τοῦ κοιτῶνος. Καὶ τότε δὲ πάλιν, μεταξὺ τῶν παντοίων στοχασμῶν, σχεδίων ἢ μελεδόνων, ἅτινα ἐπανέρχονται καὶ σοῦ ἀπασχολοῦσιν ἀλλεπαλλήλως τὴν διάνοιαν, οἱ ὀφθαλμοί, ὅπου ἂν ἀραιωθῇ ἡ νεφέλη τῶν διαλογισμῶν, διαβλέπουσι καὶ ἀκοντες τὰ τῆς ὁροφῆς ἄτεχνα, ἐντεχνα ἢ κακότεχνα.

Ὅχι δὲ μόνον διὰ τοῦτο ἔχει λοιπὸν χρεῖαν ἐπιμελείας τινὸς ἡ διακόσμησις τῆς ὁροφῆς, ἀλλὰ καὶ διότι εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ συντείνῃ κατὰ τι καὶ εἰς τὴν διάπλασιν τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τὴν ἀπαλὴν ἡλικίαν. Τὸ βρέφος, μέχρις οὗ μᾶθῃ νὰ ἴσταται ἐπὶ τῶν ποδῶν, πολλὰς τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτὸς ὥρας τὴν ὁροφὴν ἔχει συννηθέστερον παντὸς ἄλλου τῶν ὀφθαλμῶν ἀντικείμενον. Μήπως τὰ πρῶτα τοῦ νηπίου γράμματα εἶναι, ὡς νομίζομεν, τὸ ἄλφα, τὸ βῆτα; Ἢδὴ ἀπὸ τοῦ γάλακτος τῆς μητρὸς ἔχει ἐκμάθει ἄλλα, ἐν ἀγνοίᾳ καὶ ἡμῶν καὶ αὐτοῦ. Τὸ βλέπετε ἐν ὁθλᾷ, ἐν ὁθῇ ῥέει ἀπὸ τῆς ἀκρας τῶν χειλέων ἢ σταγὼν τοῦ ἀφθόνου γάλακτος, πῶς περιφέρει συγχρόνως πρὸς τὴν ὁροφὴν τὸ χαρωπὸν ὄμμα; Σπουδάζει ἐν πάσῃ ἀνέσει, καὶ ἔχει ἐκμάθει τὰς εὐθείας καὶ τὰς καμπύλας· τοὺς κύκλους καὶ τὰ τόξα, τὰς γωνίας, — ὁρθὰς, ὀξείας ἢ ἀμβλείας, — τὰ τρίγωνα, τοὺς ῥόμβους, τὰ τετραπύγια. Τούτων ὅλων ἀποκτᾷ ἰδέαν σαφῆ, διότι ὁ νοῦς τοῦ νηπίου, ὡς χάρτης ἄγραφος ἐπὶ καὶ καθαρὸς, τηρεῖ ἀνεξαλείπτους τὰς πρῶτας

ἐντυπώσεις. Μόνα τὰ ὀνόματα τῶν σχημάτων ἐκείνων ἀγνοεῖ· ἀλλὰ τὰ ὀνόματα δὲν χορηγεῖται ἢ πρὸς μετάδοσιν τῶν ἰδεῶν, εἰς δὲ τὸ βρέφος ἀρκεῖ μόνῃ ἡ ἀντίληψις· ἐπειτα θὰ ἔλθῃ ἡ γλῶσσα. Φυσικῶς τῷ λόγῳ, τὰ ὀρθὰ καταλείπουν ἐντυπώσεις ὀρθὰς καὶ τὰ σκολιὰ σκολιὰς· ἐξ οὗ ἀρχεται ἐν τῇ διανοίᾳ ἡ κρίσις. Οὐδ' ἡ ἀρμονία τῶν χρωμάτων μένει ἀπαρατήρητος ἀπὸ τῆς βρεφικῆς τοῦ ἀνθρώπου ἡλικίας. Διδάσκει λοιπὸν καὶ αὐτὴ. Ὡστε, ἂν μὲν ὁ κοσμηματογράφος τῆς ὁροφῆς ἢ καὶ τῶν περὶ τοίχων, ἦναι ἀνεπιτήδειος, πρέπει νὰ συμπεράνωμεν ὅτι· ἀνεπιτήδεια ἀντιλαμβάνεται ὁ ἐπὶ ἀπειρος νοῦς καὶ ἰδοὺ πρῶτη ἐπὶ ἡμεῖς εἰς τὴν ἀνατροπὴν καὶ ἰδοὺ ἀφετηρία μορφώσεως χυδαίας· ἂν δὲ τοῦναντίον, τίς οἶδε; τίς δύναται νὰ δισχυρισθῇ ὅτι καλὴ τις θεὰ, συνεχῶς μάλιστα παρισταμένη, οὐδόλως συντελεῖ πρὸς ἐξευγενισμόν τῆς ἐπὶ τρυφερὰς ψυχῆς;

Πρὸ τῆς ἡμετέρας παλιγγενεσίας, τῆς Θεοπνεύστου, στέγας μὲν εἶχομεν πάντες, ὁροφὰς δὲ ὀλίγιστοι. Αἱ ὁροφαὶ ἦσαν ἀγνωστοὶ σχεδὸν ἐν παντὶ τόπῳ ὅπου ἐδουλοῦμεν ἢ ἐθηρεύομεν τῶν βουνῶν τὸν ἀδούλωτον βίον· διὸ καὶ Χίτος τις, μεταβάς κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους εἰς Βενετίαν, καὶ θεώμενος τὴν ἀρχιτεκτονικὴν χάριν τῶν ἐκεῖ παλατίων καὶ τὴν ἐσωτερικὴν διακόσμησιν αὐτῶν, ἐπεφώνει ἐν ἐκτάσει «Σπῆτσια εἶν' τοῦτα!; γαρδαρόμπαις (garderobes) εἶν' τοῦτα!;» Τοὺς πολλοὺς ἡμῶν ἐστέγαζον οἱ κάλαμοι, τινὰς δὲ πέταυρα, ἢ τὸ πολὺ (τοῦτο δὲ ἐν Βυζαντίῳ, ἐν Σμύρνῃ, ἐν Χίῳ καὶ τισιν ἄλλαις τῶν νήσων) σανίδες λεπταί, ὧν τὴν μεταξὺ διάστασιν ἀμφεκάλυπτον πῆχεις μετρίως ἐξεσμένοι, ποῦ μὲν πλατεῖς, ποῦ δὲ στενότεροι καὶ ἔστιν ὅπου ἡμιστρόγγυλοι. Ἐκ παραδόσεως βυζαντινῆς ἱσως, οἱ καθ' ἡμᾶς ξυλοργοὶ μετεχειρίζοντο τοὺς πῆχεις διαθέτοντες αὐτοὺς κατὰ τετράγωνα, ἀντὶ φατνωμάτων· τοῦτο ὅμως εἰς τὰς πολυτελεστέρας τῶν ὁροφῶν, μάλιστα δὲ τὰ τῶν ἐν τέλει Ὁθωμανῶν μέλαθρα. Ἐβάφετο δὲ ἐπειτα ἡ ὁροφὴ καὶ οἱ πῆχεις διὰ ποικίλων χρωμάτων, πολλάκις ἀσυμβιβάστον, καὶ εἰς τὸ κέντρον καθηλοῦτο ὀμφαλὸς, ἐπὶ ξύλου τεχνουργημένος. Συνήθως παρίστα ὁ ὀμφαλὸς ὀπώρας καὶ ἀνθὴ ἐντὸς ταλαρίσκου· καὶ ἐθαυμάζοντο μὲν οἱ Ἕλληνες ξυλογλύφοι ὡς τεχνῆται τέλειοι, ἀπασαν αὐτῶν τὴν ἐπιτηδειότητα καταβάλλοντες εἰς τὰ τεμένη μάλιστα τῶν ἐκκλησιῶν, ἀλλ' ἐθαυμάζοντο ὑπὸ δημοσίου παντάπασιν ἀδαοῦς περὶ τὰς καλὰς τέχνας. Ὅπως δὴ ποτε, τινὲς αὐτῶν ἦσαν ἀληθῶς ἀξιοὶ θαυμασμοῦ, ἂν ὅχι διὰ τὴν γνῶσιν τοῦ καλοῦ αὐτοῦ, ἀλλὰ διὰ τὴν ἐν ἀγνοίᾳ τῶν κανόνων τοῦ καλοῦ ἐξαίρετον εἰς τὸ ἐπάγγελμα ἐπίδοσιν. Ἄνευ σχολῆς καὶ ἐκείνοι, ὡς μεταξὺ τῶν ἡμετέρων σκηνηκῶν τῆς σήμερον οἱ δύο ἀδελφοὶ Ταβουλάραι, ἀφικνούντο εἰς

τὸ μὴ περαιτέρω τῆς τῶν ὅλων ἀδιδάκτων ἐπιδόσεως ἐκείνης, ἥτις ἀναγκάζει τὸν εἰδήμονα θεατὴν νὰ λέγῃ μετὰ λύπης, «ὅπόσον θὰ ἀριστοῦργει οὗτος, ὑπὸ τοιαύτης περροικισμένου φύσεως, ἐὰν ἡμῶι καὶ διδασκαλίας τῆς τέχνης;»

Ὡς τῆς τῶν δούλων ἡμερῶν τοῦ ἔθνους σήψεως καὶ ἀποσυνθέσεως! Ἀπῆλθοντες εἰς χοῦν, εἰς ἀνήλιον καὶ ἀνάρδευτον χοῦν, καὶ ἀπὸ τοῦ χοῦς ἀνακτήσαντες τὸ φῶς καὶ τὸ θάλλος, ὅπερ ἐστὶν ἡ ἐλευθερία εἰς τὸν ἄνθρωπον, μολὶς σήμερον βλαστᾷ τὴν ἀκαλλιέργητον ἐπὶ καὶ ἀνανθὲς, ἀμφίβολον ἐπὶ καὶ ἄοσμον. Ἀπωλέσαμεν τὴν παράδοσιν, ἐπὶ τοσοῦτους αἰῶνας διακόψαντες πάσης τέχνης τὴν καλλιέργειαν!.. Καὶ ἵνα εἴπωμεν τὴν ἀλήθειαν, τῆς συμφορᾶς ταύτης παραίτιοι δὲν εἶναι μόνον οἱ Τοῦρκοι. Ἀφότου κατισχύσας τῆς πολυθείας ὁ χριστιανισμὸς ἡκρωτηρίασεν ἐμπροσθέν καὶ κατέβαλε καὶ τὸ τελευταῖον εἶδωλον, τῆς τέχνης ἢ παραδόσεως εἶχε διακοπῇ. Ἐκτοτε ἐπὶ τῆς ἀμβροσίας ἐπεστρώθη τὸ μᾶνα, ἐπὶ τοῦ ἀκρου ἱεροῦ τῆς Παλλάδος ἔστη ὁ Γολγοθᾶς, τῆς γλυφίδος εἶχε παύσει τὸ παράπαν ὁ ψαθυρὸς κτύπος. Ὅτε δὲ ἐπανελήφθη, ἡ γλυφὶς εἶχεν ἐκπέσει εἰς σμίλην, καὶ μόνον σταυροὶ ἐχαράσσοντο ἐπὶ τῶν μαρμάρων, ἀποξομένων τῶν ἐπ' αὐτῶν λαμπρῶν ἀναγλύφων· σταυροὶ καὶ περὶ αὐτοὺς ἀνθέμια ἢ κοσμήματα ὡς ὑπὸ παιδαρίων ἐσχεδιασμένα. Οὕτω καταρρεῖ ὁπόταν στερεθῇ τι τῆς συνοχῆς. Τί ἂν ἐσώζετο ἐπὶ εἰς τὰς ἄλοκας τῶν ἀγρῶν λέων τις κεκολωμένος, ἀγαλμὰ τι ἀνευ ῥινός, ῥαπιδόμενον ὑπὸ τῶν ἀνέμων, προπηλακίζόμενον ὑπὸ τῶν ὀμβρῶν καὶ τῶν χρωμάτων, πνιγόμενον ὑπὸ τῶν σταχῶν, οἷτινες κινούντες πρὸς αὐτὸ τὰς κεφαλὰς, ὑπὸ τὸν φλογερὸν τοῦ θεοῦς ἥλιον ἢ ὑπὸ τὴν ὁροσώδη τῆς σελήνης αἴγλην οἰνοῖ ἢ πεῖλουν τὸν τέλειον αὐτοῦ ἀφανισμόν; Ἡ παράδοσις τῆς τέχνης εἶχε λείψει· ἀνευ διδασκαλῶν δὲ ἡ τέχνη ἐπιστρέφει εἰς τὸ ἄλφα, καὶ τοῦτο κακογραφημένον, προβαίνει ἐξ ἀβελτέρου ἐπὶ διδασκαλίας εἰς τὸ βῆτα, καὶ αἰώνων πάλιν ἔχει χρεῖαν ὅπως μολὶς εἰς τὸ τοῦ Πανσελήνου ἀφίχθῃ ὁμέγα, — τοῦ βυζαντινοῦ Πανσελήνου, ὅστις, καθ' ὃ δίδεται νὰ εἰκάζωμεν ἐκ τῶν συγγραφέων καὶ ἐκ τῶν ἐν τῷ μουσεῖῳ τῆς Νεαπόλεως περὶ σωθέντων ἐκ τῆς Πομπηίας ἐλληνικῶν ζωγραφημάτων, πόρρω ἀπέχεν ἀπὸ τῆς θαυμασίας ἐκείνης τέχνης τοῦ Ζευξίδου καὶ Ἀπελλοῦ.

Ὁμοίως καὶ ὡς πρὸς τὴν μουσικὴν· οἱ τρόποι εἶχον ἐκπέσει εἰς τροπάρια, οἱ παιᾶνες εἰς μεγαλυνάκια, οἱ θούριοι εἰς ἀπολυτίκια, τοσοῦτον ἔβαν πρὸς τὰ ἄρχαία ἐκεῖνα, ὅσον καὶ αἱ λέξεις αὐταί· διότι πλεόν δὲν ἦδεν, ἀλλ' ἐψάλλε μόνον ὁ ἐλληνικὸς κόσμος. Ἐψάλλε δαυτικῶς, οὐκέτι ἐμελεπεν ὁρφικῶς. Ὡς πρὸς δὲ τὴν ποιήσιν, βλέπομεν μέχρι σήμερον ὁποῖα διεδέχθη

τὴν ἀρχαίαν μετρικὴν ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ὕμνοις.

Ἵνα δ' ἐπανέλθωμεν εἰς τὰς εἰκαστικὰς τέχνας, ὁ χριστιανισμὸς καὶ τὴν ἀρχιτεκτονικὴν τῶν ἐλληνικῶν ναῶν, ὡς εἶναι φανερόν, κατέλιπε πᾶσαν ἄλλην, ῥωμαϊκὴν ἢ ἐβραϊκὴν ἀσπασάμενος ὡς πρόσφορον εἰς τὴν αὐτοῦ λατρείαν, καὶ τῆς ζωγραφικῆς, βραδύτερον ἐποίησατο χρῆσιν, παραδεχθεὶς μὲν τὰ διὰ βαφῶν ἐπὶ πίνακος ἱερὰ ὁμοιώματα, ἀποδιοπομπούμενος δὲ πάντοτε τὰ γλυπτὰ ὡς εἰδωλικώτερα.

Ὡσαύτως παρημελήθη καὶ ἡ ἐλληνικὴ κοσμηματογραφία, διότι κατὰ μὲν τοὺς πρώτους ἀπὸ Χριστοῦ αἰῶνας, ἡ ἐκκλησία νηφάλιον εἶχε τὴν περιβολήν· ὅτε δὲ κραταιωθείσα ἡβουλήθη καὶ νὰ λαμπρυνθῇ, ἀπέφυγε τὴν τῶν κοσμημάτων τῶν εἰδωλικῶν ναῶν ἀπομίμησιν, ὡς ὑπομιμνήσκουσιν τὰ τῆς πολυθείας, οἱ δὲ τεχνῖται τῶν χριστιανισάντων Ἑλλήνων ἐνησχολήθησαν εἰς ἴδια σχεδιάσματα, εἰς ἀνθέμια ἀπειρόκαλα μὲν καὶ αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ, ἀτεχνῶς δὲ καὶ ἐξεσμένα. Αἱ γραμμαὶ δὲν εἶχον πλέον νοῦν, οὐδὲ ἐκείνην τὴν τῶν ἀρχαίων γλυκύτητα, ἥτις σοῦ προκαλεῖ πόθον καὶ φίλημα. Ἡ σμίλη ἐσπραγγάλιζεν ὡς τυφλὴ ὑπὸ τὸν κτύπον τοῦ σφυρίου, καταφερομένου ὡς ὑπὸ παραπαιούσης χειρὸς ἀνθρώπου μεθύσου· ἡ εὐθεῖα ἀνεύθυνος, ἡ καμπύλη ἀγκύλη, τὸ ὄλον πρωπόπειρον καὶ σκαῖον. Ἐν τῇ αὐτῇ τῆς μητροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν σώζεται ἀκέραιον ἐκκλησίδιον, οὗτινος οἱ τοῖχοι ἐκτίσθησαν ἐκ τεμαχίων τοιούτων ἔργων ἀνέργων, μουσεῖον τοῦτο πολύτιμον καθότι ἐπ' αὐτοῦ δυνάμεθα ἐν συνόψει νὰ μελετῶμεν τὴν παραφθοράν καὶ πτώσιν τῆς ἐλληνικῆς τέχνης. Ἐκεῖ βλέπει τις ἀληθῶς ὁποῖα ἀτεχνία, τερατώδης μὲν εἰς τέρατα, τερατώδης δὲ καὶ εἰς ἐξαπτέρυγα Σεραφεῖμ εἶχε διαδεχθῇ τὴν καλλιτεχνίαν, ἀφότου ὁ χριστιανισμὸς ἐκήρυξεν ὅτι ματαιότης ματαιότητων, πάντα ματαιότης τὰ ἀνθρώπινα, καὶ τέφρα, καὶ κόνις καὶ σκιά, — ὥσανεὶ, παρρηχομένων ἐμοῦ καὶ σοῦ, παρήρηχτο ὁ ἀνθρώπος, ἢ ὥσανεὶ ἐξανθησάντων, ξηρανθέντων καὶ καταπατηθέντων τῶν ῥόδων ἅτινα εἶδομεν καὶ ὥσφρανθημεν ἐν ἔτει 1879, τὰ ῥόδα ἀπέθανον διὰ παντός!

Ὡντως γελοῖος εἶναι ἐν τῷ ἐγὼ αὐτοῦ ὁ ἀνθρώπος.

Ἀγαθὴ τύχη αἱ ἐλληνικαὶ παραδόσεις μετηνάστευον ἐν παντὶ καιρῷ πρὸς δυσμὰς, πρὸς τὴν Ἑσπερίαν, ὅπου παρήκμασαν μὲν ὥσαύτως αἱ καλαὶ τέχναι, ἀλλ' ὡς οὐδέποτε ὑποστᾶσαι δουλείαν τουρκικὴν, ὡς ἐν Ἑλλάδι, δὲν ἐξέλιπον τέλεον. Ἀλλως τε, ἡ δυτικὴ ἐκκλησία ἤνοιξε τὰς πύλας αὐτῆς οὐ μόνον πρὸς τὰς εἰκόνας, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰ ἀγάλματα τῶν ἁγίων, ἐνῷ πρὸς ταῦτα διετήρησεν αὐτὰς κεκλεισμένας ἢ ἀνατολική· τὸ δὲ περιεργότατον, ἡ φραγκικὴ

δύσις δὲν ὠνείδιζε τὰ ἐλληνικὰ πράγματα ὅσον ἡ ἐλληνικὴ ἀνατολή. Καὶ ἐκείνη μὲν ἐθνικοῦς γενικῶς (gentili) ὠνόμαζε τοὺς εἰδωλολάτρους, αὕτη δὲ ἰδίως Ἑλλήνας ἤθελε νὰ τοὺς λέγῃ. Τρόντι, ἐνῷ οἱ φράγκοι Ἑλλήνας ἀπεκάλουν ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τῶν βυζαντινῶν χρόνων, ἡμεῖς, ἀφότου ἐχριστιανίσασμεν καὶ ἕως χθὲς, Ῥωμαίους ἠθέλομεν ν' ἀποκαλῶμεν ἑαυτοὺς οὕτως ἢ ἄλλως. Περιέβαλλον λοιπὸν ἐκεῖνοι καὶ ἐξετίμων σπουδαίως καὶ ἐκαλλιέργουν τὰς ἐλληνικὰς τέχνας, ὅτε ἡμεῖς οὔτε τὰς ἡγαπῶμεν πλέον, οὔτε ἠθέλομεν νὰ τὰς ἐξεύρωμεν. Ἐξ οὗ ἡ Ἑσπερία ἀφῆκε τοσοῦτον ὀπίσω τὴν Ἑω.

Ἄμα νοήσαντες ὅτι οἱ Ἕλληνες εἴμεθα ἡμεῖς, οἱ τὴν γλῶσσαν ἐκείνων λαλοῦντες καὶ τὰς χώρας ἐκείνων οἰκοῦντες, τὰ νέφη τῆς ἀνατολῆς ἡραιοῦσαν· ἡλλαξεν ὄψιν ἡ Ἑως. Διότι ἀληθῶς ἀνενήψαμεν ἔκτοτε, καὶ ἀληθῶς νεκρανάστασις ἐγένετο ἐν ἡμῖν· ὡς δὲ ὑπὸ τὴν αἰώνιον λάβαν τοῦ Βεσουβίου τεθαμμένη ἐπανήλθεν εἰς τὸ φῶς ἡ Πομπηία καὶ τὸ Ἡράκλειον, οὕτως ὑπὸ τὴν τέφραν ἥτις εἶχεν ἐπικαθῆσαι εἰς τὸν νοῦν ἡμῶν ὅλους αἰῶνας ἀνεκαλύφθη ὡς σπινθὴρ ἡ προγονικὴ ἐκείνη πρὸς πᾶν ὃ, τι καλὸν εὐγενὲς ῥοπή καὶ ἔφεσις. Τόσον, ὥστε ἐνομίσαμεν ὅτι καὶ ἀδιδάκτοι ἔτι καὶ ἀμέθοδοι ἠδυνάμεθα νὰ ἐπιχειρῶμεν τὰ σοφὰ καὶ ὠραῖα ἐκ μόνης ὀψευς καὶ ἀντιλήψεως. Ἐκ τούτου πολλάκις ἀπεδείχθησαν αἱ ἐπιχειρήσεις ἡμῶν μωραὶ, καὶ πολλάκις κατεγελᾶσθαι τὰ ἔργα ἡμῶν ὡς τολμητικῶν ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων ἐν ταῖς τέχναις καὶ ἐπιστήμασι. Βεβαίως, ἐὰν ἐν αὐταῖς ὑπάρχῃ ἔμπνευσις Μουσῶν, τὴν ἔχει ὁ Ἕλλην ἐκ φύσεως· ἀλλὰ τί νὰ σὲ κάμῃ, ἀφοῦ δὲν ἀρκεῖ ἡ ἔμπνευσις, εἶναι δὲ χρεῖα καὶ διδασκαλίας, καιρὸν δὲ πρὸς διδασκαλίαν εἰσέτι δὲν ἔλαβεν ἐπαρκῆ;

Ὅπως δὴ ποτε, τοῦτο ζημιῶ τὰ μέγιστα τὴν πολιτείαν. Ἐμπηδῶμεν εἰς τὰ πολιτικὰ οἰόμενοι ἑαυτοὺς πολιτικούς ἀνδρας ἐντελῶς κατηρτισμένους, ἐνῷ οὔτε τὴν δέουσαν ἐπιμέλειαν καὶ ὑπομονὴν κατεβάλομεν ἐν τοῖς σχολείοις πρὸς τοιαύτην ὀριμότητα, οὔτε εἴχομεν πρὸ ἡμῶν ἐν ταῖς πολιτικαῖς θέσεσι διδασκάλους ἀξιόους τοῦ ὀνόματος. Καὶ ἰδοὺ, ἀντὶ Ἑλλήνων, φωρόμεθα Ῥωμηοὶ εἰσέτι (καθὼς καὶ τὸ λέγομεν). Τὸν ἴδιον οἶκον εἰσέτι δὲν ἐμάθομεν νὰ κυβερνῶμεν καλῶς, καὶ ἀξιοῦμεν ὅχι μόνον ὅτι τὸ παρὸν πολίτευμα, τὸ ὑπερπερισσὸν ἐν ἐλευθερίαις, εἶναι ἀνεπαρκές, καίτοι δημοκρατικὸν φύσει, ἀλλὰ ζητοῦμεν ἱταμῶς καὶ τὸ θέσει τοιοῦτο. Μόλις πορισθέντες ὀλίγας θαφὰς καὶ μίαν γραφίδα, ἐπαγγελλόμεθα τὸν τοιχογράφον, τρυφάχιστον, ἢ τὸν ἀγιογράφον· μάρτυρες δὲ τούτου αἱ ἱερὰ εἰκόνας, ἃς βλέπομεν ἐκτεθειμένας ἐν ταῖς ἀγυαῖς πρὸς πώλησιν. Ἐτι στουμπέτσι ὀνομάζομεν τὸ ψιμύθιον καὶ σουλιγέρι τὸ κιννάβαρι ἐξ οὗ δηλαδὴ ἀποδεικνύμεθα διακείμενοι ἔτι ὑπὸ τὴν ἀχλὺν

τῶν καιρῶν τῆς τουρκικῆς δουλείας, ἀτεχνίας τε καὶ ἀμαθείας, καὶ ἀνευ τύψεως συνειδότος παρυσιαζόμεθα ὡς ἐγκρατεῖς τῆς τέχνης.

Ἐκ τῶν ἀδιδάκτων καὶ ἀμεθῶν ἐν ταῖς εἰκαστικαῖς τέχναις μόνον οἱ κοσμηματογράφοι φαίνονται ἐπιδίδοντες ἀξιολόγως ἐν τῇ ἀκριβείᾳ, τῶν γραμμῶν καὶ ἀρμονία τῶν χρωμάτων· ἀλλὰ καὶ οὗτοι μόνον ὁσάκις, γραμμικὰ ἀντιγράφοντες κοσμήματα, ἀνθέμια καὶ μαιάνδρους καὶ ἀστραγάλους, ἔχουσιν ὑπ' ὄψιν πρότυπα τέλεια. Ἐργάζονται οὕτω καθὼς αἱ κόραι εἰς τὰ λεγόμενα κεντήματα ἐπὶ κανναβᾶ· ἐξ οἰκίας ὁμῶς αὐτῶν ἐπινοίας καὶ πείρας, ὅχι ζῶν, ὅχι πτηνόν, ὅχι ἄνθος, ἀλλ' οὐδὲ πράσινον φύλλον θὰ ἄφιναν νὰ σχεδιασθῇ ἢ ζωγραφηθῇ ἐπὶ τῆς ὀροφῆς μου. Οὐχ ἥττον, ἡ πρόοδος ἐν τῇ κοσμηματογραφίᾳ παρίσταται προφανῆς καὶ ἀναντίρρητος εἰς τὸν βουλούμενον νὰ συγκρίνῃ τὰς πρὸ εἰκοσιν ἐτῶν δυνάμεις τῶν ἐπαγγελλομένων τὴν τέχνην ταύτην πρὸς τὰς νῦν· τοῦτο δὲ χάρις εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις Πολυτεχνεῖον. Ὁ κτίτωρ τῆς λεγομένης οἰκίας Σίνα (τῆς νῦν ἐπισκευαζομένης ὑπ' ἄλλον ἰδιοκτήτην) εἶχε βεβαίως καὶ τὸν πόθον καὶ τὰ μέσα ὅπως διακοσμήσῃ τὰς ὀροφὰς αὐτῆς διὰ τῶν ἀρίστων κοσμηματογράφων τοῦ τότε καιροῦ· αὐτὸ τοῦτο καὶ ὁ κτίτωρ τῆς οἰκίας ὅπου τανῦν τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν. Περιεργάσθητε ὅλην ἐκείνην τὴν ἀπειροκαλίαν καὶ ἀνεπιτηδεύτητα, ἔπειτα δὲ μετὰ βῆτε εἰς τὴν ἐν τῇ πλατείᾳ τοῦ Συντάγματος νεόδμητον οἰκίαν Β. Μελά, καὶ τὴν νεωτάτην τῶν ἐν τῇ λεωφόρῳ Πατησίων, καὶ θὰ ἴδῃτε ὅτι μέγα ἄλμα ἐγένετο εἰς τὴν τέχνην. Οἱ σχετικῶς ἀριστοὶ τῶν κοσμηματογράφων ὧσιν τὰ ἔργα ἔτυχε νὰ ἴδω εἶναι σήμερον ὁ Γρ. Οἰκονόμου, ὁ Χρ. Μόσχος, ὁ Πρινόπουλος, ὁ Βασίλ. Γεωργίου, ὁ Ι. Σπανόπουλος, ὁ Π. Φαρμακίδης (ἐπιτήδειος οὗτος καὶ ἐν ἐλαιοθαφαῖς, καθὼς ζωγράφος). Οὗτοι πάντες, καλῶς ποιῶντες, ἐργάζονται κατὰ πρότυπα καὶ ὑποδείγματα, ἀλλὰ καὶ τῶν προτύπων καὶ ὑποδείγματων ἡ ἐκλογὴ, ἡ συναρμογὴ καὶ ὁ χρωματισμὸς ἀπαιτοῦσιν οὐ τὴν κοινὴν φιλοκαλίαν. Διὰ τοῦτο λοιπὸν καὶ διὰ τὴν δεξιὰν φύσιν ἢ εὐμοιροῦσιν, ὡς φαίνεται, οὗτοι εἶναι ἀξιοὶ μνείας. Εἶναι δὲ καὶ τινες νέες, Νικόλαος Χριστόπουλος Ναυπλιεύς, ἰδίως ἐπιδίδων εἰς τὴν ἀπομίμησιν τῶν φλεβῶν τοῦ μαρμάρου καὶ ξύλου, εἰς ἃ καὶ μόνον περιορίζεται. Ὁμολογεῖ ὅτι εἰς τοῦτο καὶ μόνον ἐγκρίεται ἡ δυνάμις του, καὶ ἐπαινετὴ εἶναι ἡ μετριοφροσύνη αὕτη ἀπέναντι τῶν ἐπιχειρούντων ἀνεπιτηδεύως πᾶν εἶδος κοσμηματογραφίας. Τίς τῶν περιεργαζομένων τὰ ἔργα ταῦτα δὲν ᾤκτειρε τὴν σκαλιότητα τῶν ὅσοι ἀπομιμοῦνται τὰς τῶν μαρμάρων φλέβας ἐπὶ τῶν τοίχων πάσης νεοδμήτου οἰκίας! Νομίζουσιν ὅτι, ἐπειδὴ ἡ φύσις εἶναι πάντῃ ἐλευθέρᾳ εἰς ταῦτα, πάντῃ

ἐλεύθεροι εἶναι καὶ αὐτοὶ νὰ καταφέρωσι τὸν χρωστήρα ὅπως τύχῃ. Ἄλλ' οὕτως, οὐδὲν ἄλλο ἢ ρυπαίνουσι τὴν καθαριότητα τῶν τοίχων. Ἡ φύσις εἶναι ἐλευθέρᾳ ἐν τῇ ποικιλίᾳ τῶν σχημάτων καὶ τῶν χρωμάτων, ἀλλ' ἡ τέχνη, ἂν θέλῃ νὰ ἐκτιμηθῇ, πρέπει ν' ἀπομιμηθῇ ὅχι τὰ τερατώδεστερα, ἀλλὰ τὰ ἀληθοφανέστερα τῆς φύσεως. Ἡ οἰκία τοῦ Ἀθηνίου (τανῦν Ξενοδοχεῖον τῆς Μ. Βρεταννίας), ἐπιχρωσθεῖσα κατ' αὐτὰς, ἡλλαξεν ὄψιν ἐπὶ τὸ σκαλιότερον· εἶχεν ἀπλὴν ἐπιχρῶσιν πυρρὰν, ἀρμόζουσαν πρὸς τὰ ἐπ' αὐτῆς ἀρχαῖα σχεδιογραφήματα, καὶ τηρηθέντων εὐλαβῶς τῶν σχεδιογραφημάτων, κατὰ τὰ λοιπὰ ἀπέκτησεν ὄψιν φαιῶν μαρμάρου, τὸ δὲ χεῖριστον, μαρμάρου μετὰ φλεβῶν, δῖθην, ἃς ἀδαστάτη ἀπεμιμήθη χεῖρ, ὃ, τι προχειρότατα. Εὐτυχῶς, τὴν σώζει ὁ ἀρχαῖκός αὐτῆς ῥυθμός καὶ ἡ ἐνιαχοῦ ἐπιχρύσωσις τῶν σιδηρῶν δρυφακτωμάτων. Ἡ μᾶλλον ἀξιοθέατος τῶν ἀθηναϊκῶν οἰκοδομῶν, διὰ τε τὴν ἀρχιτεκτονικὴν εὐπρέπειαν καὶ τὸν πλοῦτον τῶν μαρμάρων, εἶναι βεβαίως ἡ ἀδροτάταις δαπάναις τοῦ Σίμωνος Σίνα κτισθεῖσα εἰς Ἀκαδημίαν. Ὑπέρογκος κοσμηματογραφία καὶ ταύτης τὸ εὐγενὲς κάλλος ἡμάυρωσεν, ἀντὶ ν' ἀναδείξῃ αὐτό. Διὰ ποῖαν μανίαν παρενετέθησαν μετὰ τῶν ἐπιχρῶσιν κιονοκράνων ὑφ' ἅπασαν τὴν ζωοφόρον αἱ διὰ βαφῶν γλαυκὰς ἐκεῖναι καὶ ἐστὶν ὅπου οἱ γρύπες; Ἀπεσθῆσθαι οὕτως ἡ εὐγένεια ἦν παρεῖχεν ἡ ἐπιχρύσωσις εἰς τὰ κιονόκρανα ταῦτα, διότι ἐνῷ πρὶν ἀναδίδοντο ἐπὶ τῆς λευκῆς ταινίας ὡς προσέχοντα, συνεχύθησαν μετὰ τῆς νῦν διαποικιλθείσης ταινίας ταύτης καὶ ἀπεπνίγησαν. Πολὺ δὲ φοβοῦμαι μήποτε, ἂν εὐρωπαϊκὸς τις καλλιτέχνης ὑπηγόρευσε τὴν τοιαύτην βαρεῖαν διακοσμήσιν, ἡβουλήθη νὰ μᾶς ἐμπαίξῃ ὡς ἀρσενομέλους εἰς τοιοῦτους φόρους ἀσιατικούς. Διότι ὁμολογουμένως ἐπικρατεῖ ἐν Ἀθήναις μανία ὑπερόγκου διακοσμήσεως τῶν νέων οἰκοδομῶν. Τὴν οἰκίαν Κούπα ὑπερεφόρτωσεν ἡ περὶ τὴν στέγην αὐτῆς ἀτελεύτητος σειρὰ Ἑρώτων, φερόντων ἐν ταῖς χερσὶν ἔγκαρπα (feston), δι' ὧν καὶ συνδέονται. Καὶ ἡ ἐν τῷ τελειοῦσθαι οἰκία Σχλίσμαννου μέλλει ἴσως τ' αὐτὰ νὰ πάθῃ ἐκ τοῦ φόρου τῶν κοσμημάτων. Ἦδη οἱ ἰωνικοὶ σπηλίσκοι ἐκεῖνοι τῆς προσόψεως, σπιθαμῆς χρεῖαν ἔχοντες κατὰ τὸ ὕψος, ἀσχημονοῦσι πρὸς τὰς ἐπ' αὐτῶν στηριζόμενας ὑπερτελείους ῥωμαϊκὰς ἀψίδας.

Καὶ διὰ ταῦτα μὲν δύναται ἡ νεωτέρα τῆς Παλλάδος πόλις νὰ δικαιολογηθῇ ἀποκρινομένη, ὅτι ξένοι ἡρχιτεκτόνησαν, ξένοι διεκόσμησαν· ἀλλὰ ποῖος θὰ μᾶς σώσῃ ἀπὸ τοῦ γέλωτος τῶν ξένων αὐτῶν, ὅσοι ἔρχονται εἰς τὸ θέατρον τοῦ Φαλήρου, καὶ ὥραν ὅλην ἐκεῖ καθήμενοι, ἐκόντες ἄκοντες καθίστανται θεαταὶ τοῦ καταπετάσματος τῆς σκηνῆς, τῶν τριῶν δηλαδὴ κυπαρίσσω, τῶν ἐπ' αὐτῆς ζωγραφημένων καὶ τῆς

ἀπωτέρω θαλάσσης, δῆθεν, καὶ τῶν πέραν ὁρέων ἢ νήσων; Δι' ἀγάπην τοῦ θεάτρου τοῦ φαλήρου, μετὰ τεσσάρων ἢ πέντε ἐτῶν εὐσεβῆ διατήρησιν, δὲν εἶναι τρόπος νὰ μεταποιηθῶσι τὰ φαῦλα ἐκεῖνα ζωγραφήματα εἰς κενὴν ἐπιφάνειαν μετὰ περιθωρίου ἐξ ἀπλῶν, ἔστω, γραμμῶν; Δὲν προσκαλεῖται ὁ ἔσχατος τῶν παρ' ἡμῖν κοσμηματογράφων νὰ ἀξή τοιαύτας; Θὰ ἦσαν εὐπρόσωποι παραβαλλόμεναι πρὸς τὰ νῦν χειρὸν ἢ παιδαριώδη.

Τῶν τεχνιτῶν ὅσοι εὐδοκίμοι δὲν ἀποκάμνουσιν ἐπιζητοῦντες τὴν τελειότητα τῆς τέχνης, θηρεύοντες νέα μαθήματα, περιεργαζόμενοι ὅ, τι ἂν πίπτῃ ὑπὸ τοὺς αὐτῶν ὀφθαλμούς, προσοχῆς ἀξίον. Ἄν οἱ μυκηναῖοι ἡμῶν θησαυροὶ εὐρίσκοντο ἐκτεθειμένοι εἰς αἶθυσάν τινα τῶν Μουσείων τῆς Ἑσπερίας, καθ' ἐκάστην θὰ ἐπεσκεύοντο αὐτοὺς οὐ μόνον ἀρχαιολόγοι καὶ ὀστεολόγοι καὶ χρυσοῦχοι καὶ ὀπλοποιοί, ἀλλὰ καὶ κοσμηματογράφοι, φέροντες ἀνὰ χεῖρας τὴν μολυβδίδα καὶ ἀντιγράφοντες τὰ παντοῖα ἐκεῖνα ποικίλματα. Παρ' ἡμῖν κείνται ἐκτεθειμένα ἐν τῷ Πολυτεχνείῳ, καὶ δι' ὅλης ἡμέρας μένουσιν ἔρημα· τοῦλάχιστον οὐδεὶς ἐκεῖ ὁ μελετῶν χάριν τῆς τέχνης. Καὶ ὅμως ὑπάρχουσιν αὐτόθι κύπελλα καὶ πόρπαι καὶ ψέλλια καὶ ἐνώτια καὶ περιδεραῖων κόκκοι, κομῆια δὲ μάλιστα ὑποτυπῶντα ἀξιολύπητα εἶδη, ἅτινα ἀντιγράφοντες σήμερον οἱ καθ' ἡμᾶς τοιχογράφοι θὰ διεκρίνοντο ὡς παρενείραντες νέον τι ἐν τῇ διακοσμῇ τῶν ὁροφῶν, καὶ τὸ νέον τοῦτο θὰ καθίστατο ἴσως τὸ δὴ λεγόμενον συρμός ἐν Εὐρώπῃ· ἀλλὰ περιμένοντες οἱ Εὐρωπαῖοι νὰ τὰ ἀναδείξωσι, καὶ ἡμεῖς νὰ τὰ ἀντιγράψωμεν ἐξ ἐκείνων τίς οἶδε πότε. Καὶ τοῦτο διὰ τὴν ἐπάρατον μακρὰν δουλείαν τοῦ ἔθνους, καὶ τὴν νῦν ὀλιγότητα αὐτοῦ καὶ σμικρότητα, ἣν θέλει καὶ ἐπιμένει θέλων ὁ Βηκόνσφιλδ.

Ὅτε ἀνέγνων τὸ σατυρικὸν ἐκείνο τοῦ γάλλου Ἀβούτου ἔργον (Grèce contemporaine) τὸ τοσοῦτον διεγείραν καθ' ἅπασαν τὴν Ἑσπερίαν πρὸς ἡμᾶς γέλωτα, τὴν πικρίαν ἣν ἡσθάνθη γυνεὺς μέχρι τρυγὸς τὸ δριμύ ποτήριον τοῦτο ἄλλως δὲν ἠδυνήθη νὰ μετριάσω, εἰμὴ ἐπειπὼν μετὰ τὴν μακρὰν σκέψιν ἥτις διεδέχθη τὴν ἀναγνωσίν μου·—Οἱ Ἕλληνες δὲν εἴμεθα ἐνεστώς· εὐρίσκόμενοι εἰς μεταβατικὴν κατάστασιν, τὴν χειρίστην πασῶν ἐν παντὶ, εἴμεθα παρελθὼν καὶ μέλλον. Ἡ χιὼν ἢ τηλαυγὴς καὶ ἄσπιλος ἀναλυθεῖσα κατεπατήθη εἰς βόρβορον, ὅστις δὲν ἔλαβε καιρὸν νὰ κατασταλάξῃ εἰς διαυγέστατον, ὡς θέλουσιν, ὕδωρ.

Διὰ τοῦ αὐτοῦ τούτου λόγου παρηγοροῦμαι δσάκις, εἴτε ἐν τῇ πολιτείᾳ, εἴτε ἐν τοῖς ἡθελῶσιν, εἴτε ἐν τῇ ἐκπαιδεύσει, εἴτε ἐν τῇ δημοσιογραφίᾳ, εἴτε τέλος ἐν ταῖς τέχναις καθορῶ ἀδημονῶν ἀνάξιόν τι, φαῦλον ἢ ἀπειρον.

Οἱ Ἕλληνες δὲν εἴμεθα ἐνεστώς· εἴμεθα παρελθὼν καὶ μέλλον.

Καὶ τοῦτο φρονῶ μετὰ πεποιθήσεως.¹

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ι. ΣΚΥΛΙΣΣΗΣ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΕΡΑΚΗΣ

Ἐν τῷ περισπουδάζει συγγράμματι, ἐπιγραφομένῳ «Ταξείδια εἰς τὰ βασίλεια τοῦ Σιάμ, Καμπότζ, Λαὸς καὶ εἰς ἄλλας κεντρικὰς χώρας τῆς Ἰνδοκίνας», γεγραμμένῳ ὑπὸ τοῦ κλεινοῦ γάλλου φυσιοδίφου Ἑρρίκου Mouhot, ἀποσταλέντος τῷ 1858 ὑπὸ τῆς ἐν Λονδίνῳ Ἐπιστημονικῆς Ἑταιρίας πρὸς περιήγησιν καὶ ἐξερεύνησιν τῶν τέως ἀγνώστων καὶ δυσπροσίτων ἐκείνων μερῶν, ἐν οἷς εὗρε τὸν θάνατον ὡς καρτερικὸς τῆς ἐπιστήμης μάρτυς, ἀπαντᾷ ἡ ἐξῆς περικοπή, εἰλημμένη ἐκ τῆς ἱστορίας τοῦ Σιάμ, γραφείσης ὑπὸ τοῦ τότε εὐκλεῶς ἐκείσε ἡγεμονεύοντος πρώτου βασιλέως Φρά-Βάρδ-Σομ-δέτσ-Φρά-Φάρα-Μένδρ-Μάχα-Μογκούτ, καὶ ἣν ἐν μεταφράσει ᾧδε παρατίθεμεν.

«Πόλεμος ἐξεργάγη τότε μετὰ τοῦ Πεγού καὶ τὸ Σιάμ ἀπεκατέστη αὐτόνομον κράτος. Ἐξ γενεᾶς μετὰ ταῦτα, ὑπὸ τὴν βασιλείαν τοῦ Ναρράϊ, ἐνεκατέστησαν ἐνταῦθα διάφοροι Εὐρωπαῖοι ἔμποροι, ἐν οἷς καὶ ὁ Κωστάντσος Φολκόν, ὅστις διὰ τὰς ὑπηρεσίας αὐτοῦ παρέσχεν ἐγένετο κυβερνήτης πασῶν τῶν βορείων ἐπαρχιῶν τοῦ Σιάμ. Συνέλαβεν οὗτος τὸ σχέδιον ν' ἀνεγείρῃ ὀχυρὸν φρούριον κατὰ τὸ εὐρωπαϊκὸν σύστημα πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς πρωτεύουσας, καὶ τοῦ βασιλέως εὐνοϊκῶς ἀποδεξαμένου τὴν πρότασιν, ἐξελέξατο πρὸς τοῦτο ἐπικαιρὸν θέσιν τὰς ὄχθας διώρυγός τινος παρὰ ταν πόλιν Βαγκόκ, τὸ γεγενὸς δὲ τοῦτο ἐγένετο ἀφορμὴ πρὸς οἰκοδόμησιν καὶ συνοικισμόν τῆς πόλεως ταύτης.

»Ὁ αὐτὸς ἐπιφανὴς Εὐρωπαῖος παρεκίνησε τὸν Ναρράϊ νὰνακτίσῃ τὴν πόλιν Νοφάβουρι (Λοῦβο), ἐν ᾗ ὠκοδόμησεν ἐξάριστον ἀνάκτορον εὐρωπαϊκοῦ ρυθμοῦ· ὠκοδόμησεν ἐπίσης εὐρείαν κατοικίαν δι' ἐαυτόν, εἴτα δὲ καὶ καθολικὴν ἐκκλησίαν ἀνήγειρεν, ἥς αἱ ἐπιγραφαὶ σώζονται ἔτι. Τῶν οἰκοδομῶν τούτων, ἀμεληθεισῶν καὶ καταρρευσασῶν μετὰ ταῦτα, ἀπομένουσι σήμερον τὰ καταπληκτικὰ εἰρεῖπια. Ὁ Κωστάντζος ἐπεχείρει ἤδη, ἢ ἔτρεφε κατὰ νοῦν νὰ ἐπιχειρήσῃ καὶ ἄλλα ἔργα, οἷον ὑδραγωγεῖα, ἀνασκαφὰς μεταλλείων καὶ τὰ τοιαῦτα, ὅποτε ἡ ζήλοτυπία τῶν μεγάλων ἔθηκε τέρμα εἰς τὸ στάδιόν του, γενομένη ἡ αἰτία τοῦ ὀλέθρου του. Κατηγορηθεὶς ἐπὶ συμμετογῇ εἰς συνωμοσίαν τινά, ἐφονεύθη τῇ διαταγῇ τοῦ βασιλέως. Οὕτω τοῦλάχιστον ἔχει ἡ κοινὴ παράδοσις, ἂν καὶ τὰ χρονικὰ τοῦ βασιλέως τοῦ Σιάμ διατείνονται ὅτι ἐφονεύθη ὑπὸ στασιάζαντος τινος πρίγκιπος, καλῶς γινώσκοντος ὅτι τοῦ Κωστάντζου ζῶντος,

1. Παρουσίας.

δὲν ἠδύνατο αὐτὸς νὰντιπράξῃ κατὰ τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας. Δεικνύονται ἔτι τὰ ἔχνη τῶν ὠφελίμων ἔργων τοῦ ἀτυχοῦς εὐνοουμένου, οἷον διώρυξ, μέλλουσα νὰ ἐνώσῃ τὴν Νοφάβουρι μετὰ τοῦ ἱεροῦ τοῦ Φράβαρτ καὶ ὑδραγωγεῖον ἐν τῷ μέσῳ τῶν ὁρέων.»

Ὁ ἐν ταῖς παραγράφαις ταύταις ἀναφερόμενος Εὐρωπαῖος οὐδεὶς ἄλλος εἶνε ἢ ὁ Ἕλληνας Κωνσταντῖνος Γεράκης. οὗ τὸ ὄνομα, οὕτω παραδόξως ἀπὸ μεταφράσεως εἰς μετάφρασιν περιπεσόν, παρεμorfώθη καὶ ἐστρεβλώθη ὑπὸ τῶν Εὐρωπαϊῶν ἱστοριογράφων τῶν παρελθουσῶν ἐκατονταετηρίδων. Τὸ κύριον ὄνομα Γεράκης μετεφράσθη ἰταλιστὶ Falcone, Γαλλιστὶ Faucon, ἀπὸ τοῦ Falcone δὲ καὶ τοῦ Faucon μέχρι τοῦ Folcon τοῦ κειμένου ἢ ἀπόστασις δὲν εἶνε μεγάλη. Ὑἱὸς ξενοδόχου, γεννηθεὶς ἐν Ἀργοστολίῳ τῆς Κεφαλληνίας περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 19' αἰῶνος, ὁ Κωνσταντῖνος Γεράκης, ἐφηβος, μόλις ὢν, ἀπῆλθε τῆς πατρίδος χώρας ἐπὶ ἀγγλικῷ ἐμπορικῷ πλοίῳ. Πέκτης καὶ ἐπιχειρηματίας φύσει ὁ εὐτολμος νεανίας περιεπλανήθη, νέος Ὀδυσσεύς, οὐχὶ ἀναζητῶν ὡς οὗτος νὰ ἴδῃ καὶ μακρόθεν τὸν ἀποθρόσκοντα τῆς ἐστίας καπνόν, ἀλλὰ τὴν τύχην κατὰ πόδας διώκων, καὶ ἐφθασε μέχρι τῶν ἀπωτάτων χωρῶν τῆς Ἀνατολικῆς Ἀσίας, καθ' ἣν ἐποχὴν Ἀγγλοὶ καὶ Ὀλλανδοὶ καὶ Πορτογάλλοι θαλασσοπόροι μόλις ἐτόλμων νὰ προχωρήσωσι πέραν τῆς Ἰνδικῆς χερσονήσου. Μετὰ περιέργους περιπετείας ὁ Γεράκης ἐνεκατέστη εἰς Σιάμ, ὅπου πλουτήσας διὰ τοῦ ἐμπορίου καὶ λαθῶν σύζυγον τὴν θυγατέρα ἐγγχωρίου μεγιστᾶνος, εἰσήχθη ὀλίγον κατ' ὀλίγον εἰς τὴν αὐτὴν καὶ διὰ τῆς εὐφύας καὶ τῶν ποικίλων αὐτοῦ γνώσεων προσεيلύσατο τὴν εὐνοίαν τοῦ ἡγεμόνος. Συνέλαβε τότε πολλὰ ὠφέλιμα καὶ ὄντως μεγαλεπήβολα σχέδια, ὧν, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῆς ἄνω περικοπῆς, πολλὰ ἤγαγεν εἰς πέρας. Ἀλλ' ὅ, τι ἐδόξε κυρίως τὸν Γεράκην εἶνε τὸ ἐξῆς, ὅπερ παραλείπει ἐν τῇ διηγήσει τοῦ ὁ ἐστεμμένος συγγραφεύς, ἀρνούμεθα δὲ ἡμεῖς ἐκ τῶν ἄλλων τοῦ ἀνδρὸς βιογραφίῶν. Ὁ εὐρὺς αὐτοῦ νοῦς ἰδεάσθη νὰ εἰσαγάγῃ τὸν εὐρωπαϊκὸν πολιτισμὸν καὶ τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν εἰς τὰς βαρβάρους ἐκεῖνας χώρας, καὶ τοῦτο ἀναντιλέκτως ἐκ τῶν σχεδίων τοῦ ἦτο τὸ μᾶλλον μεγαλοῦργον. Πρὸς τοῦτο δὲ, τῇ συγκατανέσει τοῦ προστάτου αὐτοῦ ἡγεμόνος, ἔγραψε πρὸς τὸν τότε ἐν Γαλλίᾳ κραταιῶς βασιλεύοντα Λουδοβίκον τὸν 18', οὗ ἡ φήμη εἶχεν ὑπερβῆ τῆς παλαιᾶς Εὐρώπης τὰ ὅρια. Σιαμικὴ πρεσβεία ἀπεστάλη εἰς Παρίσιος καὶ συμμαχία ὁμολογήθη μετὰ τῶν δύο κρατῶν, γάλλοι δὲ ἱεραπόστολοι ἀπεστάλησαν εἰς Σιάμ πρὸς διάδοσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ γαλλικὸς στόλος, μετὰ στρατοῦ ἐφθασεν εἰς Βαγκόκ πρὸς ὑποστήριξιν τοῦ φιλοπροόδου ἡγεμόνος. Τὸ γε-

γονὸς τοῦτο, σπουδαῖαν κεκτημένον ἀξίαν, ἅτε ὃν ἡ πρώτη τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ μετὰ τῆς βαρβαρότητος τῶν χωρῶν τῆς Ἀνατολικῆς Ἀσίας ἐπίσημος συγχρότισις καὶ ἡ πρώτη ἐμφύτευσις τοῦ χριστιανισμοῦ εἰς τὰς ἀπωτάτας ἐκεῖνας χώρας, ὀφείλεται εἰς τὴν σπανίαν δεξιότητα καὶ τὸν ἐξοχὸν ὄντως νοῦν τοῦ Ἑλληνος πολιτικοῦ. Ἀτυχῶς τὸ τολμηρὸν τοῦτο πρὸς τὴν πρόοδον βῆμα ἐγένετο ἀφορμὴ τοῦ θανάτου αὐτοῦ. Οἱ ἐγγχωριοὶ μανδαρῖνοι ὑποβλέποντες καὶ μισοῦντες τὸν ξένον κυβερνήτην διέβαλλον αὐτόν, ἀκαταπαύστως συκοφαντοῦντες, πρὸς τὸν ἡγεμόνα καὶ τὸν λαόν, ὅστις μάλιστα προσκεκολλημένος εἰς τὰ πάτρια μεθ' ὅλης τῆς Ἀσιατικῆς νωθρότητος, ἐχθρικῶς διέκειτο πρὸς τοῦ εὐνοουμένου Εὐρωπαίου τὰ σχέδια καὶ τοὺς νεωτερισμούς. Τὸν χόλον δ' αὐτοῦ παρῶζον οὐκ ὀλίγον αἱ παρεκτροπαὶ τῶν γάλλων στρατιωτῶν καὶ τῶν ἱεραποστόλων ἡ ἀδεξιότης. Φοβερὰ στάσις ἐξεργάγη καὶ εἴτε πράγματι ὁ ἡγεμὼν ἐπέσθη καὶ ἐθυσίασε τὸν εὐνοούμενον ἐνδὺς εἰς τὰς προτροπὰς τῶν ἀντιζήλων εἴτε, ὅπερ καὶ πιθανόν, ἐπείσε ζῶν εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἐπαναστατῶν, τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι ὁ ἀτυχὴς Γεράκης κατακρεουργηθεὶς, ὑπέστη μαρτυρικὸν θάνατον. Τὰ εἰρεῖπια τῆς μεγαλοπρεποῦς αὐτοῦ κατοικίας σώζονται ἐν τῇ πόλει Νοφάβουρι, ἥτις ἦτο ἡ θερὴν διαμονὴ τῶν ἡγεμόνων τοῦ Σιάμ καὶ ἐκαλεῖτο Λοῦβο ὑπὸ τῶν συγγραφέων τῆς παρελθούσης ἐκατονταετηρίδος. Ἰδοὺ τίνι τρόπῳ περιγράφει αὐτὰ ὁ ἐπισκεψάμενος τὰ μέρη ἐκεῖνα, προμνημονευθεὶς περιηγητῆς Ἑρρίκος Mouhot. «Τοιαύτη ἦτο, λέγει, ἐν συνόλῳ ἡ εἰκὼν, ἥτις «παρέστη πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου, ἀπὸ τοῦ ὕψους, μικρὰς παγίδας, ἥτις ὑπῆρξεν ἄλλοτε «καθολικὸς ναὸς, καθὰ δηλοῦται ἐκ τοῦ ἀρχιτεκτονικοῦ αὐτῆς σχεδίου καὶ τῆς ἐπιγραφῆς «Jesus hominum Salvator, κεχαρμαμένης χρυσοῖς γράμμασιν ἐπὶ τοῦ θόλου τοῦ βωμοῦ.

»Ὁ ναὸς οὗτος ἀπετέλει μέρος τοῦ μεγάλου τοῦ Κωστάντζου, τοῦ μεγαλοφυοῦς ἐκείνου τυχοδιώκτου ὅστις πρῶτος συνέλαβε «τὸ σχέδιον τῆς ἀναγεννήσεως τῆς Ἀνατολῆς διὰ τῆς Ἀύσεως. Ἐπεκατέσθη πρὸς τοῦτο τὴν συνδρομὴν Λουδοβίκου τοῦ 18', συνήργησε νὰ παραχωρηθῶσι τοῖς Γάλλοις αἱ πόλεις Βαγκόκ καὶ Μαργί καὶ ἀπέθανε θύμα τοῦ ὀφθόνου καὶ τῶν ραδιουργιῶν τῆς παλαιᾶς σιαμικῆς φαντασίας. Τὰ εἰρεῖπια τῆς ἡγεμονικῆς αὐτοῦ κατοικίας, κείνται χαμαὶ, ἀλλ' αἱ διατηρούμεναι ἐπὶ τῶν στοῶν ἀψίδες καὶ τὰ ἐπὶ ὀρθῶν τῶν τοίχων λείψανα δεικνύουσι τὰς εὐφρείας αὐτῆς διαστάσεις, ἐνῶ τὰ ἀπειρα μαρμαρίνα συντρίμματα, τὰ τεθαρμένα ὑπὸ τὸ «χρῶμα μαρτυροῦσι περὶ τῆς φιλοκαλίας καὶ τῆς «ἐλευθεριότητος τοῦ ἱδρυτοῦ τοῦ κτιρίου». Ἡ βιογραφία τοῦ ἐπιφανοῦς τούτου ἀνδρὸς συνε-

γράφη ἐν ἐκτάσει ὑπὸ τοῦ Ἀνθίμου Μαζαράκη, ἐν ταῖς Βιογραφίαις τῶν ἐνδόξων ἀνδρῶν τῆς Κεφαλληνίας, εὐρεται δὲ καὶ ὑπὸ τὸ παραμυθευόμενον καὶ ξενόφωνον ὄνομα ἐν τοῖς κυριωτέροις βιογραφικοῖς λεξικοῖς τῆς Ἑσπερίας.

Τοιοῦτος ἐν περιλήψει ὁ βίος τοῦ ὄντως ἐξόχου τούτου ἀνδρός. Οἱ Εὐρωπαῖοι περιηγηταὶ καὶ θαλασσοπόροι τοῦ αἰῶνος ἐκείνου, ὧν τὸ ὄνομα ἀπηθανατίσθη, δὲν ἐπραξαν βεβαίως πλείονα τοῦ Κωνσταντίνου Γεράκη. Ἀπὸ μικροῦ μέγας γενόμενος, μετὰ βίον τρικυμιώδη καὶ ἐμπλεὺς περιπετειῶν, φθάνει εἰς χώρας ἀπωτάτας, ἐνθα νύξ ἀφεγγής ἀμαθείας καὶ βαρβαρότητος βασιλεύει, καὶ τὴν ἰσχὺν αὐτοῦ καὶ τὸν πλοῦτον, ὃν διὰ τῆς εὐφυίας του ἀπέκτησε, χρησιμοποιοῖ ὑπὲρ τῆς διαδόσεως τοῦ ἱλαροῦ φωτός τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς ἀληθοῦς θρησκείας καὶ πίπτει εὐγενὲς τῆς ιδέας του μάρτυς. Γάλλοι καὶ Ἴταλοι ἐναμίλλως διεφιλονέκησαν τὸ ὄνομά του, ἀλλὰ τὸ κλέος ἀπομένει εἰς τὴν γενέτειραν αὐτοῦ γῆν.

Ἐν Καστελλαμάρε, κατ' Αὐγουστον τοῦ 1879. Χ. Α.

ΚΑΤΕΚΑΗΜΕΝ

Πυρίφλεκτος ἔγινεν ἡ Ἀττικὴ καὶ ἡ Εὐβοία. Τὰ ὠραία δάση, τὰ ἐκ πευκῶν καὶ δρυῶν, τὰ ὀπίσθεν τοῦ Πεντελικοῦ καὶ τῆς Δεκελείας καὶ πέραν τοῦ Εὐβοϊκοῦ κόλπου, καίονται ἀλλεπάλληλα. Πυκνὸς καπνὸς ἐν εἶδη νεφέλης βαρείας καὶ φαιᾶς ἐκάλυπτε πρὸ μικροῦ ἔτι τὸ τέταρτον τοῦ ὀρίζοντος πρὸς τὰ βορειοανατολικά, καὶ διέχυνεν τὴν ἀσφύξιν εἰς τὸ περὶ τὰς Ἀθήνας πεδῖον. Ἐπὶ ἓνα μῆνα κατεστέρεισαν πᾶσαι αἱ φλέβαι τῆς φυτικῆς ζωῆς, πᾶσα πηγὴ ἐξηράνθη, πᾶσα ἰκμὰς δρόσου ἐξηφανίσθη· αὐχμηραὶ δὲ αἱ Ναϊάδες καὶ αἱ Δρυάδες ἀπὸ τῆς κωινικῆς κορυφῆς τοῦ Πεντελικοῦ ῥηγνύουσι γοερὰν κραυγὴν πρὸς τὸ πανελλήνιον ἄστυ, τὴν ἀκρόπολιν τοῦ κατὰ τὴν Ἀνατολὴν πολιτισμοῦ, τὴν σῶτειραν κιβωτὸν τῶν ἀστυκῶν καὶ πολιτικῶν ἐλευθεριῶν μας. Ἀλλ' ἡ κραυγὴ τῆς φύσεως, πυρίφλεγμονῆς, καταπνίγεται ἀπὸ τὰ βακχικὰ ἄσματα τὰ περὶ τὸν Ἰλισθὸν καὶ τὸ Φάληρον, οἱ δὲ κυβερνῶντες ἡμᾶς κατακόπτονται περὶ τοὺς βουλευτικούς συνδυασμούς· ὦ τάλαινα φύσις! ὦ δάση συνηρεφῆ, ἀγλαΐσμα, χάρμα, ὑγεία, τροφὴ τῶν τεττιγοφόρων! Εἰς ποίας ἐγκληματικὰς χεῖρας περιέπεσεν ἡ περὶ ὑμῶν μέριμνα! Εἰς ποίαν ἀνάληπτον, κωφὴν καὶ μωρὰν κηδεμονίαν περιήλθεν ἡ φρούρησίς σας!

Εἶναι ἀκατανόητον πρᾶγμα. Ἀνὰ πᾶν ἔτος, κατὰ τὸ θέρος ἐκρήγνυνται αἱ πυρκαϊαί, καὶ ἀπογυμνώνουν τὴν ὄψιν τῆς ἐλληνικῆς γῆς ἀπὸ τὸν ὀλίγον τὸν σποραδικὸν στολισμὸν, τὸν ὁποῖον ἡ βαρβαρότης, ἡ ἀμάθεια καὶ ἡ δουλεία ἀφῆκαν περὶ τὰ αὐχμηρὰ, τὰ κατεσκληρότα, τὰ διψαλέα τῆς στέρνας. Καὶ μ' ὅλα ταῦτα κατ'

ἔτος ἐπαναλαμβάνονται αἱ πυρκαϊαί· φοβερώταται καὶ ἐπιμονώταται ἀναθρόσκουσι περὶ τὴν πρωτεύουσάν, ὥσάν διὰ τὰ ἐφυδρίσουν εἰς τὴν φροντίδα τῶν κυβερνώντων. Μάτην οἱ δρακόντιοι νόμοι, οἱ κατὰ τῶν πυρπολιστῶν, οἱ ἐπὶ τοῦ Σίμου κατὰ τὸ 1859 ἐπὶ Ὁθωνος θεσπισθέντες, ἔμειναν χάρις νεκρὸς, τὸ δὲ κακὸν, ὡς Ἀερναία Ὑδρα, ἀπὸ πάσης λώχμης, ἀπὸ παντὸς δεινδροσκεπάστου βουνοῦ τῆς Ἑλλάδος ἀνυψοῖ τὰς πυριπνούς, τὰς φαρμακεράς του γλωχίνας. Δὲν ὑπάρχει σωτηρία διὰ τὸν τόπον αὐτόν· πρέπει νὰ μεταβληθῇ εἰς Σόδομα καὶ εἰς Γόμορα· ἐπὶ δὲ τῶν ἀπεξηραμμένων ὁρέων του πρέπει νὰ στήσῃ τὸν λιγνυῶδῃ τῆς θρόνον ἡ Ἐριννὺς τῆς καταστροφῆς.

Καὶ ἄλλοτε ὑψώσαμεν φωνὴν ὑπὲρ τῶν ταλαιπώρων, ἄχ! τῶν πεφλημένων δασῶν. Τὰ ποιοῦμεν, διότι ἀνετράφημεν ἐν αὐτοῖς, καὶ αἷμα στάζει ἡ καρδίά μας, ὅταν τὰ βλέπωμεν ἄνευ λόγου καταστρεφόμενα. Καὶ ἄλλοτε ὑψώσαμεν φωνὴν ὑπὲρ τῶν δασῶν. «Μὴ θίγῃς τὰ δάση» εἶναι τροφὴ καὶ ὑγεία καὶ στολισμὸς, εἴπομεν διὰ μυρίων τρόπων. Εἴπομεν εἰς τοὺς κυβερνῶντας: Περιφρουρήσατε τὰ δάση ἀνθρωπινώτερον· ἀλλὰ συγχρόνως καὶ διδάξατε τοὺς λαοὺς ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων ἀπ' αὐτοῦ τοῦ δημοτικοῦ σχολείου, ὅτι καθήκον ἔχουν νὰ σέβωνται, νὰ πονοῦν, νὰ φροντίζουν διὰ τὰ δάση· διότι ἀπ' αὐτῶν ἐξαρτᾶται ἡ ζωὴ, ἡ ὑγεία τῶν. Διδάξατε τοὺς λαοὺς ἀπὸ τοὺς ἄμβωνας τῶν ἐκκλησιῶν, ἀπὸ τῆς ἱερᾶς πύλης, ἀπὸ τοῦ μυστηρίου τῆς ἐξομολογήσεως, ὅτι ὁ καταστρέφων τὰ δένδρα ἀποξηραίνει τὴν πρώτην πηγὴν τοῦ πλοῦτου τῶν κοινωνιῶν. Εἴπομεν εἰς τοὺς κυβερνῶντας: Ἀποσπάσατε τὴν φρούρησιν τῶν δασῶν ἀπὸ τὰς βεβήλους χεῖρας τῶν κοινῶν δασοφυλάκων, οἵτινες διοριζόμενοι κατ' εἰσῆγησιν τῶν κατὰ τόπους σπουδάρχων καὶ περὶ πᾶν ἄλλο καταγιγνώσκοντες, ἢ περὶ τὴν φρούρησιν τῶν δασῶν, γίνονται ἀντὶ φυλάκων αὐτοὶ οἱ πρωταῖτιοι τῶν πυρκαϊῶν. Ἀνάθεμά σας, ψευδοαντιπροσωπεῖται καὶ ψευδοελευθερία ἐλληνικαί! Πᾶν ἐγκλημα διαπράττεται, καλύπτεται καὶ ἐξαγνίζεται ὑπὸ τὴν ἀπατηλὴν τὴν πονηρὰν καὶ πεπονηρευμένην ιδέαν σας. Εἴπομεν εἰς τοὺς κυβερνῶντας: Διοργανώσατε τὴν δασονομικὴν ὑπηρεσίαν στρατιωτικῶς, ὅπως εἶναι διοργανωμένη καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Εὐρώπης, ὅπου καὶ οἱ λαοὶ καὶ κυβερνήσεις γνωρίζουσι καὶ ἐκτιμῶσι τὰ ἀγαθὰ τῆς καλῆς καταστάσεως τῶν δασῶν. Ἀλλ' ἡ φωνὴ μας ἦτον φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ. Εἴπομεν εἰς τὸν λαὸν τῆς Ἑλλάδος: Ἀλλ' ἀφοῦ οὐδὲν ὠφελοῦσιν οἱ νόμοι· ἀλλ' ἀφοῦ κατὰ κακὴν σου μοῖραν καὶ κατὰ μοιραίαν κακοτυχίαν σου, ὦ λαὸς τῆς Ἑλλάδος, ἔχεις τοὺς κυβερνῶντας τὸσον τυφλοὺς, τὸσον κωφοὺς, τὸσον ἀσυνειδήτους· ὥστε οὔτε ἀφ' ἑαυτῶν ἐξουρῖσκουν τί, οὔτε ἄλλων ἐξευρισκόντων ἀκούουν,

ἀνάλαβε σὺ, ὦ λαὸς τῆς Ἑλλάδος, τὸ ἔργον νὰ διασώσῃς τὰ δάση σου, μελετῶν τὸ θέμα, σκεπτόμενος περὶ τῶν δυνατῶν καὶ ἐκτελεστέων τρόπων τῆς διασώσεως.

Συγκρότησον ἐταιρίαν πολυπληθεῖς, ἀνάλαβε σὺ τὴν διδασκαλίαν καὶ πρόνοιαν περὶ αὐτῶν, καὶ φώτισον καὶ αὐτὴν τὴν κυβερνήσιν σου, καὶ βιάσῃς τὴν νὰ πράξῃ τὸ καθήκον τῆς. Τὶ δαπανᾷς εἰς συλλόγους πολιτικούς, ὧν οὐκ ἔστιν οὔτε ἀριθμὸς οὔτε ὄφελος; Κατάβηθι εἰς πρακτικώτερα ἔργα!—Ταῦτα καὶ ἄλλα πολλὰ εἴπομεν καὶ ἐκηρύξαμεν ἄλλ' ἡ φωνὴ μας ἦτο καὶ ἐδῶ πάλιν: φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ. Καὶ τί νὰ πρωτοκλαύσῃ τις εἰς τὸν τόπον τοῦτον, τὸν ὁποῖον φαίνεται, ὅτι κατηράσθη ὁ Θεὸς ἐξ αὐτῆς τῆς γενέσεώς του!

Οὐ γὰρ μέλει, τί ποτ' ἀπύσω;
Ποῖαν ἀχὼ; ποῖον ὀδυρμόν;

ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΑΝΕΚΔΟΤΟΝ

Νεαρὸς φοιτητὴς τοῦ ἐν Πέστῃ Πανεπιστημίου προσκληθεὶς εἰς χορὸν τινα, παρήγγειλε ζεῦγος στιλπνῶν ὑποδημάτων.

Ἡ ἡμέρα τοῦ χοροῦ ἤγγιζεν, ἀλλὰ τὰ ὑποδήματα δὲν ἐφάνιντο καί, ὡς εἰκός, ὁ φοιτητὴς ἐδυσφόρει.

«Δὲν θὰ τὰ ἔχῃς τὰ ὑποδήματα, τῷ ἔλεγον οἱ φίλοι πειράζοντες αὐτόν.

— Ἀμ' δέ! ἀπεκρίνετο ὁ νέος».

Τὴν παραμονὴν τοῦ χοροῦ, ἔρχεται εἰς τοῦ ὑποδηματοποιοῦ καὶ ἐρωτᾷ·

— Τὰ ὑποδήματά μου;

— Κύριε, ἀποκρίνεται ἀπελπισ ὁ ἀνακριβὴς τεχνίτης, ἔχω, εἰζέυρετε, τόσας παραγγελίας δι' αὐρίον...

— Ἀ, ἔτσι λοιπὸν εἶσαι σὺ; τώρα βλέπεις... ἀνεφώνησεν ὀργίλως ὁ νέος.

Καὶ ἀπελθὼν, ἐπανερχεται μεθ' ἡμίσειαν ὥραν ἄγων δύο κύνας, ἐξ ἐκείνων οὓς ἔχουσι συνήθως οἱ οὔγγροι φοιτηταὶ συντηροῦντες αὐτοὺς δαπάναις τοῦ σωματείου των.

— Τοὺς βλέπεις αὐτοὺς τοὺς δύο σκύλους; εἶπεν εἰς τὸν ὑποδηματοποιόν.

— Μάλιστα, κύριε.

— Κομμάτια θὰ σὲ κάμουν ἂν δὲν τὰ ἔχῃς ἔτοιμα τὰ ὑποδήματα αὐρίον τὸ ἀπόγευμα.

Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἀπῆλθεν. Ἀλλ' ἀνθρωπὸς τις ἐξεπύτηδες πληρωθεὶς ἴστατο ἐκ διαλειμάτων πρὸ τοῦ ἐργαστηρίου καὶ ἐκραζε διὰ φωνῆς λυπηρᾶς καὶ πενθίμου·

— Κακόμοιρε! μὴ λησμόνει τὰ ὑποδήματα τοῦ κ. Α.

Μία μόνη νύξ ὑπελείπετο εἰς τὸν δῦσμοιρον ὑποδηματοποιόν πρὸς κατασκευὴν τῶν ὑποδημάτων, ἅτινα ἀπῆτουν παρ' αὐτοῦ διὰ τοῦ πα-

1. ΠΑΛΙΓΓΥΝΟΣΙΑ.

ραδόξου τούτου τελεσιγράφου. Τὴν δεκάτην ἔκλεισε τὸ ἐργαστήριόν του καὶ εἶπε στενάζων εἰς τὴν γυναῖκά του.

— Ἐλα, ἔλα, πρέπει νὰ κάμωμεν νυκτέρι ἀπόψε.

Ἐν ᾧ δ' ἐπορεύετο οἶκαδε διὰ τῶν ἐρήμων τῆς πόλεως ὁδῶν μετὰ τῆς γυναικὸς καὶ τῶν τέκνων του, αἰφνης ἐν τῷ μέσῳ τῆς νυκτὸς ἀκούουσι μακρόθεν ὕλακας κυνῶν καὶ νεαράν φωνὴν λέγουσαν·

— Ὑποδηματοποιέ, συλλογίσου ὅτι κινδυνεύει ἡ ζωὴ σου, συλλογίσου τὴν οἰκογένειάν σου...

Τὴν ἐπαύριον ὁ φοιτητὴς φορῶν τὰ ἀπαστράπτοντα στιλπνὰ ὑποδήματά του ἐχώρεε λυσσωδῶς...

Ὁ νέος οὗτος φοιτητὴς τῆς Πέστης ἦτο οὐδεὶς ἄλλος ἢ ὁ Ἀνδράσσης ὁ πρὸ μικροῦ παραιτηθεὶς ἀρχικαγγελάριος τῆς αὐτοκρατορίας τῆς Αὐστρίας καὶ Οὐγγαρίας. Κυρία *Σ.

Ὁ Ἀριστοτέλης Βαλαωρίτης ἀφῆκεν ἀνέκδοτόν τι ἀλλ' ἡμιτελὲς δυστυχῶς ποίημα, τὸν «Φωτεινόν», οὗ τινος ἀπόσπασμά τι, φιλοφρόνως ἀποσταλὲν ἡμῖν ὑπὸ τῶν υἱῶν του, δημοσιεύομεν ἐν τοῖς ἐπομένοις. Τὸ ποίημα τοῦτο ἔχει θέμα ἐπεισόδιόν τι τῆς ἐν Ἑλλάδι Φραγκοκρατίας, ἡ δὲ σκηνὴ ὁδοκείται ἐν Λευκάδι ἐπὶ Γρανίου Τζώρτζη, φράγκου ἀθρόντου τῆς νήσου. Τοῦ ποιήματος τούτου μόλις ἐπρόφθασε νὰ γράψῃ ὁ ποιητὴς τρία ἄσματα, καὶ τοι ἀπὸ τινος χρόνου εἰργάζεται πρὸς τοῦτο μετὰ πυρετώδους ταχύτητος, ὥστε προαισθανόμενος τὸ ταχὺ τέλος του καὶ ἐπιθυμῶν νὰ προσφέρῃ τὸ τελευταῖον τοῦτο ποιητικὸν τοῦ ἄνθος ἀκέραιον εἰς τὸν ἔθνικόν Παρνασσόν. Τὸ ἐπόμενον ἀπόσπασμα ἀποτελεῖ τὸ τέλος τοῦ β' ἔργου· ἡ νεᾶνις ἥτις «ναναρίζεται μετὰ τὸ τραγοῦδι» εἶνε ἡ ὠραία θυγάτηρ τοῦ Φωτεινοῦ, γέροντος ὀπλαρχηγοῦ τῆς Λευκάδος καὶ ἥρωος τοῦ ποιήματος. Σ. τ. Δ.

ΦΩΤΕΙΝΟΣ

Ἀλλὰ τοῦ Μᾶν τὸ σύγνεφο φέυγει μετὰ καὶ σβύεται
Ἄμα τοῦ ἡλίου 'ς τὰ βουνὰ προβάλλουν ἡ ἀχτίδες.
Ποῖα λάμψη τάχα τῆς φωχῆς τὴν καταχνιά θὰ διώξῃ;
Τ' ἀνίσχυα τὰ μάτια τῆς στηλώνει 'ς τὴν εἰκόνα
Ποῦ ἐπάνωθ' ἐκ κρέμεται, κυττάζει τὸ κανδήλι
Ποῦ τὴν φωτίζει ἀκοίμητο κ' εὐθὺς 'ς τὸ μέτωπό της
Ἀστράφτει πάλ' ἡ ξαστεριά καὶ καταβαίνει ὁ ὕπνος
'Σ τὰ βλέφαρά της ἐλαφρὸς. Τὰ πικραμένα χεῖλη
Στολίζει τὸ χαμόγελο καὶ σὰ βυζασταροῦδι
Μονάχη ναναρίζεται σιγὰ μετὰ τὸ τραγοῦδι.

Σὲ παράμερο λαγκάδι
Καταιβαίνει μιὰν αὐγὴν
Διψασμένο ἓνα κοπάδι
Καὶ ξανοίγει μιὰ πηγὴν.

Λέν' ὅτ' ἦταν μαγεμένη
Κ' εἶχε φίλο ἓνα στοιχειό
Ποῦ τὴν ἤθελε κλεισμένη
Νὰ μὴ βλέπῃ οὐτ' οὐρανό.

Μέρα νύχτα ἐκεῖ σιμά της
Τὴ σκεπάζει μὲ κλαριά,
Δὲν ἀφίνει ἔς τὰ νερά της
Νὰ βραχοῦν οὔτε πουλιά.

Μαραμένα δλογοῦρά του
Ῥεύουν ἄνθη καὶ φυτὰ
Ἀλλὰ χεῖλη ἀπ' τὰ δικά του
Δὲν ἐγλύκαινε ἡ δροσιά.

Κι' ὅταν εἶδε ἔς τὰ πλευρά του
Μὲ ρουθούνια τεντωτὰ
Νὰ φρυμάζουν τὴν κυρά του
Χίλια τέρατα φριχτὰ,

Νὰ βεκάζουν λυσασμένα
Τὰ κουδούνια νὰ χτυποῦν
Νὰ ζητοῦν δαιμονισμένα
Τὴν πηγὴ νὰ καταπιοῦν,

Στρέφει ἀνήσυχο τὸ μάτι
Τὴ βρυσούλα του νὰ ἰδῇ,
Ἄν κοιμᾶται ἔς τὸ κρεβάτι,
Ἄν τρομάζῃ, ἂν ἀγρυπνῇ.

Κι' ἀντὶ βλέπει ἔς τὸν καθρέφτη
Τοῦ νεροῦ κρυφά, κρυφά,
Τὸ βοσκὸ τὸν ψυχολέπτη
Ποῦ τῆς ἔρριχνε φιλιά.

Τὸν ἀνάκραξ' ἀπ' τὴ ράχη
Καὶ τοῦ λέει: «Παιδί τρελὸ
»Μὴ μοῦ κρύβεσαι κι' ἀμάχη
»Ἀπὸ σένα δὲ ζητῶ.

»Ἐχω κόρη αὐτὴ τὴ βρύση
»Π' ἀγαπᾷς τόσον καιρὸ
»Ἐλα πιὲ νὰ σὲ δροσίση
»Τὸ παρθένο τῆς νερό».

Τότε ἀπλώνει μὲς ἄ τὰ βάθη
Τὸ καλόβουλο στοιχειὸ,
Τὸν ἀφρὸ τῆς πέρινει, πλάθει
Δίνει σάρκα ἔς τὸ νερό.

Κ' ἡ παιδοῦλα του προβαίνει
Δροσοστάλαχτη, ξανθὴ,
Φέγγ' ἡ χώρα φωτισμένη
Ἀπὸ τέτοια ἀναλαμπή.

Τοῦ βοσκῶ με μιὰ ἔς τὴν πλάτη
Σὰν πορφύρα βασιλιά
Λάμπει ὁλόχρυση ἡ φλοκάτη
Καὶ σὰ σκῆπτρο ἡ λαγουδιά.

Φεύγει τ' ἄγριο τὸ κοπάδι
Χίλια δέντρ' ἀνθοβολοῦν
Χίλιαις βρύσαις τὸ λαγαρόδι
Τὸ ξερὸ δροσολογοῦν.

Ἐλυθήκανε τὰ μάγια!
Ἐπὶ τὸ πλευρὸ τοῦ βασιλιά
Ἐξαμάρωναν τὰ πλάγια
Τὴ γλυκεῖά τους τὴν κυρά.

Γινώμαι καὶ σκέψεις ἡθικαὶ τοῦ δουκὸς

ΔΕ-ΛΑ-ΡΟΣΦΟΥΚΩ

[Μετάφρασις Γ. Ζωχιού.]

242.

Πολλάκις ἐνοχλοῦμεν τοὺς ἄλλους, νομίζον-
τες ὅτι ἀδύνατον εἶναι νὰ προξενήσωμεν αὐτοῖς
ἐνόχλησιν οἰανδήποτε.

243.

Ἐπιχειρήματα ὄντως ἀδύνατα ὀλίγα ὑπάρ-
χουσιν. Ἀποτυγχάνομεν δὲ κατὰ τὴν ἐκτέλε-
σιν, οὐχὶ τοσοῦτον δι' ἑλλειψιν τῶν ἀναγκαίων,
ὅσον τῆς βραθυμίας ἡμῶν ἕνεκα.

244.

Πάντας κατὰ τὴν δεξιότητα ὑπερέχει ὁ τῶν
πραγμάτων τὴν ἀξίαν γινώσκων.

245.

Δεξιότατος εἶναι ὁ γινώσκων τὴν τέχνην τοῦ
κρύπτειν τὴν ἰδίαν αὐτοῦ δεξιότητα.

246.

Ἡ κοινῶς νομιζομένη γενναιοφροσύνη πολλὰ-
κις κατὰπλάστως εἶναι φιλοδοξία, μικρὰ
καταφρονοῦσα συμφέροντα, πρὸς ἐπιτυχίαν με-
γάλων.

247.

Τὸ πιστόν, τὸ ἐν τοῖς πλείστοις τῶν ἀνθρώ-
πων ἐπιλάμπων, τῆς φιλαυτίας εἶναι ἐπιπόνημα,
πρὸς σαγηνεῖαν τῆς πίστεως τῶν ἄλλων. Ὁργανον
εἶναι, δι' οὗ ὑψούμεθα ὑπεράνω αὐτῶν καὶ τῶν
σπουδαιοτάτων αὐτῶν ἀπορρήτων γινόμεθα
ταμίαι.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

* * Ὁ ὁμογενὴς ἱστοριογράφος ὁμοιάζει τὸν
πατέρα ὅστις εἰμπορεῖ μὲν καθ' ἑαυτὸν νὰ κρίνῃ
ἐν δικαιοσύνῃ περὶ τῶν ἰδίων τέκνων, δημοσίᾳ
ὅμως ῥέπει εἰς τὸ νὰ συγκαλύπτῃ ἢ νὰ μετριάξῃ
τὰ ἐλαττώματα αὐτῶν. (Κ. Παπαρηγόπουλος).

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Κρεωπώλης ἐλθὼν πρὸς τινα δικηγόρον «Κύ-
ριε δικηγόρε, τῷ εἶπε, ὅταν ἕνας σκύλος κάμῃ
ζημίαν εἶνε ὑπεύθυνος ὁ κύριός του;

— Βεβαίως.

— Τότε λοιπόν, ἐπειδὴ ὁ σκύλος σας μοῦ ἐ-
πῆρε ἕνα μερὶ ἀρνιοῦ μοῦ ὀφείλετε ἕνα πέντε
καὶ ἕξ ἡντα.

— Μάλιστα εὐχαρίστως, ἀπεκρίθη ὁ δικηγό-
ρος, καὶ νὰ ἰδῇς ὅτι τόσα κάμνει καὶ ἡ συμβουλή
ποῦ σοῦ ἔδωκα. Ὡστε εἰμῶθα ἴσα κ' ἴσα.

* *

— Ἀνάγκη νὰ διώξωμεν ὅλους τοὺς ὑπηρέ-

τας μας, ἔλεγεν ἀνὴρ τις πρὸς τὴν σύζυγόν του.

— Τί τρέχει λοιπόν;

— Δὲν θὰ τὸ πιστεύσῃς· παρ' ὀλίγου ἐπέρασα
ἀπ' τὸ μαγεργιὸ καὶ τί νομίζεις ὅτι ἤκουσα;
Δὲν θὰ τὸ πιστεύσῃς. . . . Χίλια δυὸ φοβερά
πράγματα ἔλεγαν οἱ ἀχρεῖοι καὶ δι' ἐμὲ καὶ. . .
διὰ σέ!

— Καὶ λοιπόν;

— Ὡς τοὺς διώξω παρευθύν.

— Μή, πρὸς Θεοῦ, τοὺς διώξῃς! Ὡς ὑπάγουν
ἀλλοῦ νὰ ἐπαναλάβουν τὰς ἀτιμίας των. Προ-
τιμῶ νὰ μείνουν καλλίτερα ἐδῶ μέσα, ἀναμε-
ταξύ μας.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Οἱ Ἀγγλοὶ ἀγαπῶσι νὰ λέγωσιν ὅτι οὐ-
δέποτε ὁ ἥλιος δύει ἐν τῷ βρετανικῷ κράτει.
Ἐφημερίς τις τῆς Φιλαδελφίας παρατηρεῖ ὅτι τὸ
αὐτὸ δύνανται νὰ εἰπωσιν καὶ οἱ βόρειοι Ἀμερι-
κανοί. Καὶ ἀληθὺς τὸ ἔδαφος τῶν Ἡνωμένων
Πολιτειῶν καταλαμβάνει 197 μοίρας μήκους,
τουτέστι 17 μοίρας πλέον τῆς ἡμιπεριφερείας
τῆς γῆς. Καθ' ἣν δὲ στιγμὴν ὁ ἥλιος δύει κατὰ
τὸ ἄκρον τῆς Βεργίγειου θαλάσσης, ταυτοχρόνως
ἀνατέλλει καὶ καταυγάζει διὰ τῶν ἀκτίνων του
τοὺς ἀγρούς καὶ τὰ δάση τῆς Μαίνης. Ὡστε ἐν
ᾧ ὁ τῶν Ἀλευσιῶν νήσων κάτοικος ἀλιεὺς ἐ-
τοιμάζεται νὰ ἀνασύρῃ τὸ πλοιάριόν του κατα-
παύων τὸ ἡμερησίον ἔργον του, ὁ ὑλοτόμος τῆς
Μαίνης ἀφυπνιζόμενος ὑπὸ τῆς ἡοῦς μεταδίδει
μακρὰν διὰ τῆς ἡχοῦς τῶν δασῶν, τοὺς κτύπους
τοῦ πελέκεως αὐτοῦ.

Ἐγένετο ἐπ' ἐσχάτων, γράφει ὁ «Παρνα-
σός», εὐφυστάτη ἐφαρμογὴ τοῦ ἡλεκτρισμοῦ ἐν
τῇ θαλασσοπορίᾳ. Ὁ Ἀγγλὸς Ἑρρίκος Seven
κατάρθωσε νὰ κατασκευάσῃ μαγνητικὴν πυξίδα
διὰ τῆς ὁποίας ὁ κυβερνήτης τοῦ πλοίου, εἰδο-
ποιεῖται ἅμα τὸ πλοῖον παύσῃ ν' ἀκολουθῇ τὴν
διαγεγραμμένην ὁδόν, διὰ τοῦ ἡχοῦ κωδωνίσκου.
Ἡ συσκευὴ περιέχεται ἐν μικρῷ κιβωτίῳ εὐμε-
τακομίστῳ, τὸ ὅποιον κατὰ γενικὸν κανόνα τί-
θεται ἐντὸς τοῦ δωματίου τοῦ πλοίαρχου. Πᾶσα
παρέκκλισις πρὸς τὰ δεξιὰ ἢ πρὸς τ' ἀριστερὰ
θέτει τὸν κωδωνίσκον εἰς κίνησιν. Ὑποθετέον
ὅτι ὁ πλοίαρχος καταλείπων τὴν γέφυραν τοῦ
πλοίου ἔδωκε τὴν διαταγὴν ν' ἀκολουθήσῃσι
διεύθυνσιν τινα, θέτει δὲ τὸν δείκτην τοῦ ὁρ-
γάνου ὑπὸ τινα γωνίαν καὶ ἀντὶ, ὡς νῦν συμβαί-
νει, νὰ ᾔτῃ ἡναγκασμένος νὰ προσέχῃ εἰς τὴν
πυξίδα διὰ νὰ βεβαιούται ὅτι ἡ διαταγὴ αὐτοῦ
ἐκτελεῖται, ἀναθέτει τὴν φροντίδα ταύτην εἰς
τὸ νέον ὄργανον, ὅπερ ἡρεμεῖ ἐνόςῃ τὸ πλοῖον
ἀκολουθεῖ τὴν παρ' αὐτοῦ ὑποδειχθεῖσαν διέθυν-
σιν ἂν ὅμως τὸ πλοῖον παρεκκλίνῃ ταύτης, ὁ
κωδωνίσκος τοῦ ὄργάνου ἀρχεται ἡχῶν καὶ δὲν
παύει μέχρις ὅτου τὸ πλοῖον ἀναλάβῃ τὴν προ-
τέραν αὐτοῦ διέθυνσιν. Ὁ πλοίαρχος διὰ τοῦ

ὄργάνου τούτου ἀπαλλάσσεται πολλῶν φροντί-
δων καὶ περιπλοκῶν καὶ ἀποφεύγει τοὺς σκοπέ-
λους μετὰ μεγαλητέρας τῆς τῶς ἀσφαλείας,
οἱ δὲ κίνδυνοι ἐν γένει τῆς θαλασσοπορίας ἐλατ-
τοῦνται σπουδαίως.

Ἡ πλουσία βιβλιοθήκη τοῦ Βίρμιγγχαμ ἐ-
γένετο, ὡς γνωστὸν, πρό τινος, παρανάλωμα
τοῦ πυρός. Ἡ καταστροφὴ αὕτη ἐπεισε τὴν διεύ-
θυνσιν τῆς ἐν Βοστώνῃ τῆς Ἀμερικῆς βιβλιοθή-
κης νὰ εἰσαγάγῃ τὸ ἐξῆς μέτρον: Ἐγκατέστησε
νυκτοφύλακα οὗ ἡ ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ περιπολία
εἶνε ὠρισμένη οὕτως, ὥστε νὰ διέρχεται ἐκ τῶν
αὐτῶν μερῶν ἀνὰ ἡμίσειαν ὥραν. Δι' εὐφυοῦς δὲ
τινος μηχανισμοῦ, σημειοῦντος τὴν ἐκάστοτε
διάβασιν αὐτοῦ, καθίσταται τὴν ὑστεραίαν εὐ-
χερὴς ἡ ἐξέλεγκσις τῆς περὶ τὴν ὑπηρεσίαν ἀ-
κριβείας τοῦ νυκτερινοῦ φρουροῦ.

Ἐν προβεβηκυῖα ἡλικίᾳ ἀπεβίωσε κατ'
αὐτὰς ἐν Ἀγγλίᾳ ὁ διάσημος μεταρρυθμιστὴς
τοῦ ταχυδρομικοῦ συστήματος I. P. Χίλλ. Ἐν
ἔτει 1837 ἐδημοσίευσεν τὸ πρῶτον αὐτοῦ φυλλά-
διον περὶ τῶν ταχυδρομικῶν μεταρρυθμίσεων,
δι' οὗ ἐπρότεινε νὰ ἐλαττωθῶσι τὰ ταχυδρομικὰ
τέλη καὶ νὰ ὑπολογίζωνται, οὐχὶ πλέον ἀναλό-
γως τῶν ἀποστάσεων, ἀλλ' ἀναλόγως τοῦ βάρους
τῆς ἐπιστολῆς. Βραδύτερον ὁ Χίλλ διωρίσθη
διευθυντὴς τῶν ταχυδρομείων, ὅπως ὁργανώσῃ
τὸ σύστημα αὐτοῦ, τὸ ὅποιον ἐνέκρινε ἐπιτροπὴ
τῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων· ἡ δὲ ἐπιτυχία ὑ-
πῆρξε τοιαύτη, ὥστε ἡ χώρα προσήνεγκεν αὐτῷ
διὰ συνεισφορᾶς ἐθνικῆς ἀμοιβὴν ἐκ 13,860
λίρων στερλινῶν, ἐτέραν δ' ἀμοιβὴν ἐξ 20,000
λίρων ἐψήφισε τὸ κοινοβούλιον.

Ἐν Παρισίοις ὑπάρχουσι 32 θέατρα, ἔ-
χοντα 594 μουσικοὺς καὶ 3,290 ὑποκριτὰς καὶ
ὑποκριτρίδας, 72 ὥδικα καφενεῖα, ἔχοντα 433
μουσικοὺς καὶ 509 ὑποκριτὰς καὶ ὑποκριτρίδας
καὶ 217 μουσικοὺς συλλόγους ἀριθμοῦντας
10,102 μέλη.

Κατὰ τὰς παραμονὰς τοῦ Γαλλογερμανι-
κοῦ πολέμου ὑπῆρχον ἐν Γερμανίᾳ 3,000 ἐται-
ρίαι γυναστικῆς (σωμαστικῆς, ξιφομαστικῆς καὶ
σκοποβολῆς) ἀριθμοῦσαι ὑπὲρ τὰς 300,000 με-
λῶν. Κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν ὑπῆρχον ἐν Γαλ-
λίᾳ 20 μόνον τοιαῦται ἐταιρίαι, ὧν τὰ μέλη
ἀνῆρχοντο εἰς 2,000!

Τὸ ἐμπόριον τῶν ἀγρίων θηρίων ἔλαβε
κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη μεγάλας διαστάσεις,
διεξάγεται δὲ κυρίως ὑπὸ δύο ἐμπορικῶν οἰκῶν,
ἐνὸς ἀγγλικῆς καὶ ἐνὸς γερμανικῆς, οἵτινες φέ-
ρουσι τὰ ζῶντα αὐτῶν ἐμπορεύματα ἐξ Ἀφρι-
κῆς, Ἀμερικῆς, Ἀσίας, Αὐστραλίας καὶ πωλοῦ-
σιν αὐτὰ εἰς ζωολογικοὺς κήπους, θηριοτρόφους
κλ. Αἱ τιμαὶ εἶναι λίαν διάφοροι ἀναλόγως τῆς
καλλονῆς τῶν ζῶων. Εἰς λέων τιμᾶται περίπου
2000 φράγκων, εἰς ἐλέφας Ἰνδικὸς 3500—
7500 φράγκων, εἰς ἐλέφας ἀφρικανικὸς 1500

φράγκων, μία τίγρις στικτή 7500, μία λεοπάρ-
δαλις 5000 φράγκων, εἰς πάνθηρ μέλας 4500
φράγκων, μία ἀρκτος 200—650 φρ. Ὁ ῥινόκερος
καὶ ὁ ἵπποπόταμος εἶναι τὰ βαρυτιμότερα τῶν
ζώων καὶ τιμῶνται 10,000—25,000 φράγ-
κων. Τῶν πιθήκων ἡ τιμὴ ποικίλει ἀπὸ 25 ἄ-
χρι 250 φράγκων. Ἀλλ' οἱ δραγκουτάγκοι τι-
μῶνται πολλάκις 2500 φράγκων.

Ἔπο τὸν τίτλον «Σημεῖα τῶν καιρῶν», ἡ
«Στοὰ» γράφει τὰ ἐπόμενα: Εἰς 40 ἀναφοράς,
μεταξὺ τῶν 60 τῶν ἐπιδοθεῖσων ἐσχάτως εἰς
τὸ γραφεῖον τοῦ Ἑλληνικοῦ Πανεπιστημίου ὑπὸ
φοιτητῶν τῆς Νομικῆς, ὑπάρχει γεγραμμένη ἡ
λέξις εἰσιτήριον, εἰσητήριον!

Οἱ ὑπάλληλοι τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς
τῶν Παρισίων οὐ μικρὸν ἐξεπλάγησαν πρὸ τινων
ἡμερῶν διακρίναντες μεταξὺ τοῦ πλήθους, ὅπερ
συνωθεῖτο περιμένον νὰ λάβῃ τὰς ὁμολογίας τοῦ
νέου δημοτικοῦ δανείου τῶν Παρισίων τὸν πρό-
εδρον τῆς δημοκρατίας Γρεβύ. Ὁ ὑποδιοικητὴς
τῆς Τραπεζῆς Λεβέκ, μαθὼν τοῦτο, ἔσπευσε νὰ
προσκαλέσῃ τὸν ἀνώτατον ἄρχοντα τῆς Γαλλίας
νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ δωμάτιόν του καὶ νὰ λάβῃ
αὐτόσε τὰς ἀναλογούσας αὐτῷ ὁμολογίας καὶ
τὸ περισσεύμα ἐκ τῆς προκαταβολῆς. Ἀλλ' ὁ
Γρεβύ ἀπεποιήθη τὴν προτίμησιν, εἰπὼν ὅτι εἰς
τὸ δάνειον ὑπέγραψεν οὐχὶ ὡς πρόεδρος τῆς δη-
μοκρατίας ἀλλ' ὡς πολίτης καὶ ὅτι ἐπομένως
ᾤφειλε νὰ ὑποβληθῇ εἰς ἅς οἱ λοιποὶ πολῖται
διατυπώσεις. Πράγματι ὁ Γρεβύ παρέμεινεν, ἄ-
χρις οὗ ἦλθεν ἡ σειρὰ του. Ἐν γένει ὁ πρόεδρος
τῆς γαλλικῆς δημοκρατίας ἐπιτηδεύει δημο-
κρατικὴν ἀπλότητα τρόπων. Ἐνῶ ἔχει εἰς τὴν
διάθεσίν του πάντα τὰ ἀνάκτορα τῆς Γαλλίας,
τὰς θερινὰς διακοπὰς διέρχεται ἐν τῷ ἀπλου-
στάτῳ πατρικῷ αὐτοῦ κτήματι, κειμένῳ ἐν τῷ
νομῷ τοῦ Ἰούρα· μόλις δὲ καὶ μετὰ βίας ἔστερξε
νὰ ταχθῇ ἐκεῖ πλησίον φρουρὰ ἐκ 12 χωροφυλά-
κων πρὸς ἀτομικὴν αὐτοῦ ἀσφάλειαν.

Εἰς τῶν κατοίκων τῆς Φοινιξβίλ, πόλεως
ἐν Αὐστραλίᾳ, ἐπενόησεν εὐφυᾶ καὶ ἀπλουστά-
την μέθοδον, δι' ἧς διδάσκει κανάρια νὰ ψάλ-
λωσι διάφορα ἄσματα. Κομίζει αὐτὰ εἰς οἰκίαν,
ἐν ᾗ οὐδὲν ὑπάρχει ἄλλο πτηνόν· τίθησι δὲ τὸ
κλωβίον ἐνώπιον κατόπτρου. Ὅπισθεν τοῦ κα-
τόπτρου ὅτε μὲν ψάλλει αὐτὸς ἡ παίζει μουσικόν
τι ὄργανον. Τὰ κανάρια ἀκούοντα τὴν μελωδίαν,
νομίζουσιν ὅτι τὰ ἐν τῷ κατόπτρῳ φαινόμενα κα-
νάρια ψάλλουσι πραγματικῶς καὶ πειρῶνται νὰ
τὰ μιμηθῶσι. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου ἔμαθον νὰ
ψάλλωσι διάφορους ᾠδὰς τοῦ Βελλίνη, Λονιζέ-
τη, Μαυερεβέρ κλπ. Ὁ κάτοικος τῆς Φοινιξβίλ
μελετᾷ νὰ καταρτίσῃ χορὸν ἐξ ἑκατὸν καναρίων
καὶ νὰ τὰ διδάξῃ διάφορα ἄσματα ἐκ τῆς μου-
σικῆς τοῦ Βάγνερ.

Ἡ ναῦς Βέγνα, ἣν εἶχεν ἐκπέμψει ἡ σουη-
δικὴ κυβερνήσις πρὸς ἔρευναν τῆς κατὰ τὸν βό-

ρειον πόλον θαλασσίας ὁδοῦ, ἀφίχθη αἰσίως εἰς
Ἰοκοχάμαν τῆς Ἰαπωνίας ἀφοῦ διήλθε μίαν ὁ-
λην διετίαν ἐν ταῖς ἀρκτικαῖς χώραις καὶ ἔμεινε
264 ἡμέρας ἀποκεκλεισμένη ὑπὸ πάγων. Ἐκ
τοῦ πληρώματος οὐδεὶς ἀπέθανεν. Ὁ ἡγέτης
τῆς ἐπιστημονικῆς ἐκστρατείας Νορδενσκιöld
φρονεῖ ὅτι ἐν τῷ μέλλοντι καὶ ἀφοῦ ἀποκτηθῇ ἡ
δέουσα πεῖρα ἡ διὰ τοῦ Βερινγκείου πορθμοῦ ὁδὸς
μεταξὺ Ἀσίας καὶ Ἀμερικῆς θὰ ᾔηται ἀσφαλὴς
καὶ χρήσιμος εἰς τὴν ναυτιλίαν.

Κουρεύς τις ἐν Παρισίοις εἶχε πίθηκον, ὁ-
στις διὰ τῶν ἀλλοκότων μορφασμῶν καὶ πανουρ-
γημάτων του διεσκεδάζε μεγάλως τοὺς εἰς τὸ
κουρεῖον φοιτῶντας. Μιᾶ τῶν ἡμερῶν ὁ κουρεύς
ἔπεσεν εἰς ὕπνον βαθὺν ἐντὸς τοῦ ἐργαστηρίου του,
μετὰ τινα δὲ χρόνον ἐξηγέρθη αἰφνης αἰσθανό-
μενος φρικτοὺς πόνους ἐν τῷ λαιμῷ. Πλησιάζας
εἰς τὸ κάτοπτρον παρετήρησεν, ὅτι ἡ μὲν κόμη
του ἦτο σχεδὸν κεκομμένη ὁ δὲ λαιμός του κα-
τεξεσμένος καὶ αἱμάσσω. Ἐν μιᾷ γωνίᾳ τοῦ
ἐργαστηρίου ἵστατο ὁ πίθηκος, βλέπων τὸν κύ-
ριόν του ἀσκαρδαμυκεῖ καὶ μὲ ἀνοιχτὸν στόμα.
Ὁ καλὸς πίθηκος ἠθέλησε νὰ ἀσκήσῃ τὴν τέχνην
τοῦ κουρέως ἐπὶ τὴν κόμην καὶ τὸ γένειον τοῦ
κυρίου του, ἀλλ' ἡ πρώτη ἀπόπειρα ἔληξεν οἰ-
κτρῶς.

Κατὰ τοὺς ἐπ' ἐσχάτων γενομένους ὑπο-
λογισμοὺς, ἡ χώρα, ἐνθα κατ' ἀναλογίαν, ἡ μα-
κροβιότης εἶναι μείζων, εἶναι ἡ Ἑλλάς. Ἐν Ἑλ-
λάδι ἐπὶ 10,000 ψυχῶν ἀπαντῶνται 9 ἐννενη-
κοντούταις, ἐνῶ ἀλλαχοῦ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀριθμοῦ
οἱ ἐννενηκοντούταις εἶναι 7, ὡς ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ
Δανίᾳ, 4 ὡς ἐν Αὐστρίᾳ καὶ Γαλλίᾳ, 3 ὡς ἐν
Γερμανίᾳ καὶ 2 ὡς ἐν Ἰσπανίᾳ.

Ἐν τοῖς ἀγγλικαῖς ταχυδρομείοις εὐρέθη-
σαν ἐφέτος 22,600 ἐπιστολαὶ οὐδεμίαν φέρου-
σαι ἐπιγραφὴν!

Τὸ βαθύτατον τῶν ἐν τῷ κόσμῳ φρεάτων
εἶνε τὸ ἐν τοῖς ὄρυχεῖσι τοῦ Σπερεμβέργ, ἐν
Πρωσσίᾳ, ἔχον βάθος χιλίων διακοσίων ἐβδομή-
κοντα ἐνὸς καὶ ἡμίσεως μέτρων. Δύο ἕτερα
φρέατα ἀνθρακωρυχείων ἐν Βελγίῳ ἔχουσι βάθος
863 μέτρων. Ἐν Σαξωνίᾳ ἕτερον ἔχει 804 μέ-
τρων. Τῶν ἐν Ἀγγλίᾳ φρεάτων τὸ μέγιστον εἶνε
τὸ τῶν ἐν Οὐίγγαμ ἀνθρακωρυχείων ἔχον 745 μ.
καὶ τῶν ἐν Γαλλίᾳ τὸ ἐν Ἀγίῳ Λουκᾷ 683 μ.
Τὸ μεγαλῆτερον τῶν ἐν Λαυρίῳ φρεάτων ἔχει
βάθος 177 μ.

Εἰς ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ

ΜΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΗ ΚΑΘ' ΕΒΔΟΜΑΔΑ

Εἶνε ἡ θυγάτηρ σου δεκαοκτὼ ἐτῶν; Δός τὴν
εἰς ἄνδρα πλουσιώτερόν της.

Εἶνε εἴκοσι ἐτῶν; Δός τὴν εἰς ἄνδρα ἔχοντα
περιουσίαν ἴσην πρὸς τὴν προικὰ της.

Εἶνε εἰκοσιᾶξ ἐτῶν; Δός τὴν χωρὶς νὰ κάμῃς
πολλὰς δυσκολίας.

ΑΘΗΝΗΣΙ—ΤΗΡΟΙΣ ΚΟΡΙΝΘΗΣ, ΟΛΘΕ ΜΙΑΤΙΑΔΟΥ ΚΑΙ ΝΙΚΙΟΥ,¹⁵